Государственная ордена Ленина библиотека СССР имени В. И. Ленина

Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхетаІ

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически партс Нохч-ГІалгІай областен комитета а Грозненски юркома а, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган.

Кіиранди 13 июль № 56 (2222) 1958 шу

Мах 20 кап.

ССКП Нохч-ГІалгІай обкома Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

11-ча июле Нохч-ГІалгІай обкома пленум хилар. Пленумо дийцаьраш ши дош дар:

1. ССКП ЦК-а июньски Пленума итогехи ялат чуэцилга йистедаккхара а 1958-ча шера юртбоахаман продукташ кийчъелга дІадахьара а даькъе республикан партийни организацена хьалхашка латтача декхарехи (докладчик — ССКП обкома хьалхара секретарь нов. А. И. Яковлев).

2. Наха чуІе а культурно-бытовой а гІишлонаш хьалъелга республике мишта латти из гІулакх тоадарна де дезараши (докладчик — ССКП обкома секретарь нов. Б. Ф. Сайко).

Дийцача дешай хьакъехь доагІаш дола соцамаш дир пленумо.

Организационни дош а дийцар пленумо.

Республикера из дІавахарах хетта пленумо ССКП обкома бюро членалла мукъавалийтар Рябчиков В. Р.

ССКП обкома юртбоахаман отдела заведующи нов. Ф. И. Юрченко чІоагІвир пленумо, нов. С. Г. Парфенов цу балхах мукъа а валийта.

Пленума балха отчет «Сердалон» газета таханарча номера 2—3 оагІонаш тІа я.

ССКП Центральни Комитетеи СССР-а Министрий Советеи соцам

1958 шера хьийкъа шекар доаккха свекла чуэца а цунна переработка е а кийчо ярах

Партеси правительствоси чакхдаьхха гІулакхаш бахьан долаш уьх шера лоархІам боллаш лукхагІа дІайийнай шекар доаккха свекла. Цул совгІа, ха дика оттар а ІунаІ дар дика вІашгІехьа даккхар а бахьан долаш шекар доаккха свекла дика хьувкъартхилар бІарга гуча. да. ДІадахача шераца лаьрхІача уьх шера йоаккха свекла мин. тонна дукхагІа чуя мегаш я. Иштта шекар доаккха сезон йолалуш керда хьаьчечар счетах шекар доаккхача заводий производственни мощносташ хетаргахьа 1 мин тонна шекар даккхал лаьхьяла йиш я.

Цунца дувзаденна, шекар доаккха свекла ханаз хьалха ца аггка, из ца таьхийта, цунах хьадоала шекар кІезиг-ца далийта, ялашка гувнаш даь, хІама тІа а теха шекар доаккха свекла лоаттаергйола. ЙаьхьачА хана царна переработка еш уж йовргйоацаш а дІаоттаьнь лоаттаеча хана царех доалла шекар кІезилургдоацаш а дола гІулакхаш хІанзехьа вІашгІехьа даханза гаргдац Компартей ЦК-ашна а республикай Министрий Советашца а, крайкомашца а обкомашца а, крайисполкомашца а облисполкомашца а.

Шекар доаккха свекла дІаоттаьнь лоаттае а, цунна переработка е а ший ханнахьа кийчо яр духьа ССКП ЦК-аси ССР-а Союза Министрий Советон соцам бу:

1. Свекла дІаовча областий, краий, республикай Компартей ЦК-ашн республикай Министрий Советашн, хІарта иштта крайкомашн обкомашн, крайисполкомашн облисполкомашн декхарийла йойла:

а) уьх гаргарча деношка шекар доаккхача свеклана переработка яра а уж дІаоттаьнь лоаттаяра а дешаш къоастаде, йІаьнхача хана дІаоттаьнь лоаттаергйола шекар доаккха свекла мел дукха хургьа, цутІа гІолла шекар доаккха свекла кхашка гувнаш а даь, хІама тІа а теха дІаоттаьнь лоаттаяра гІулакхаш вІашгІехьа даха. Из деш хьажарна, свекла шекар доаккхача заводашка гурахьІ а ІаІ а дІайохьалургйолаш, шоссейни наькъаштен машин-наькъа станцештен юхе ядача колхозашка шекар доаккхача свеклана кхашка гувнаш а даь, хІама тІа а теха лоаттае еза;

б) Свекла кхашка гувнаш а даь, хІама тІа а теха лелаергйолча приемщикийн болхлойн кадраш кийчъелга вІашгІехьа даккха, бокъонца гувнаш а даь дІаоттае кхашка латтача хана царга хьажа а ховргдолаш шоай ханнахьа Іома а беш;

в) шекар доаккхача заводий болхлоша шекар доаккха свекла йІаьхьа. ча хана дІаоттаьнь лоаттаяра прогрессивни берда методаш, вешта аьчча, кхашка даьча свеклай гувнашта дикагІа вентилаци яр, шекар доаккха свекла йоагІІача тайпара гІорань лоаттаяр, кхыйола способаш а бокъонца Іомаяра а уьх шера шекар доаккха свекла дІаоттаьнь лоаттаеча хана цу методех шерра пайда ацара а гІулакхаш тІаеца.

2. ХІара колхоза шекар доаккха свекла ший мел дукха, малагІча хана, малагІча станцерча пункте е хьошешхьа шекар доаккхача заводе яхьа еза ховргдолаш а шекар доаккха свекла дІаккхахьари машиннаькъа станцешка, шекар доаккхача заводашка уж дІаоцари вІашгІехьа даькха бехкхтокхаме бола къаьстта наьх къоастабаь хургболаш а, шекар доаккха свекла аггка, из дІаоттаьнь лоаттаяра, цунна транспортировка а переработка а яра йола бокъонцара план оттае декхарийла ю шекар доаккха свекла юнш йолча республикай, краий, областий республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, совнархозаш.

3. Союзни республикай Министрий Советаша а совнархозаша а къоастайойла моттигерча ханашка хьежжа йола шекар доаккхача заводаша болх бе болабергйола ханаш.

4. Партийни, советски, юртбоахаман органаша цІенхошта йола контроль оттайойла кхашка гувнаш а даь, хІама тІа а теха лоаттаеча свеклага хьажа, лорае ха оттадар а шекар доаккха свекла, гувнех латташ царна бехкхтокхаме хургбола наьх къоастабар а вІашгІехьа доаккхалда.

5. СССР-а Госплан, союзни республикай Министрий Советаш, совнархозаш декхарийла йойла хьаьгьеш латта шекар доаккха заводаш яь йисте яха а уж шоай оттаьнь ханаш болх бе йолаелийта а, хІаьта кийтта шекар доаккха ха тІакхоачача ханаш шекар доаккха еррига заводаш шоай ханнахьа а дика а ремонт яь йисте яха цІенхошта хьажа а.

6. Свекла юнш йолча областашта, краяшта, республикашта шекар доаккха свекла чуэцар, уж дІаоттаьнь, царна переработка яр вІашгІехьа даккха эшача новкъосталаь йола предложенеш ши кІира далалехьа оттае тІадуллалда союзни республикай Министрий Советашца цхьана СССР-а Госплана, СССР-а юрта боахаман Министерствона.

ССКП ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ХІара гектара тІара 40 центнер хьажкІаш

Республикан юртбоахама къахьегамхоша чІоагІа раьза болаш хьалалъцад Курски областан колхозхошеи совхозий болхлошеи даь кхайкарал. Цу кхайкарала жоп луш хьажкІаш дика хьекъаьрна къовсам лоаттабу Урус - Мартановски районерча совхозий болхлоша. Ерригача отделенешка йистедаьннад оасар. Балхаш дика, агротехнически бокъонаша яхкача бесса ду. ХьажкІаш дика хьувкъаьра духьа лелабеча къовсаме хьалха латташ я «Красноармейски» совхоза 1-гІа отделени. Цига уьх шера дІайийна я 600 совгІа гектар хьажкІаш. Царех ахаш фуна лерхІаш я, вокхарех силос йолларгйолаш я. Къаьстхъаьстта звенош я хьажкІашта гІулакх деш.

Дика болх беш я нов. Масаев Хьамида кулгалдеш йола бригада. Бригадаца кхычарех совгІа, къаьста бокхийча наьха звено я. Цу звенонца болх беш вола 12 саг берригаш кховзийъеи итт шерал тІех ха йолаш ба.

— Тхо доагІалаш, совхоза новкъостал а эшаш Іохайша, — йоах цар, — оаха а дерда тхоашкара доагІа новкъостал, тхона дика бовзаш ба хьажкІашца болх.

Цар лелаеш я 67 гектар хьажкІаш. Царех хІара гектара тІара 40 центнер хьажкІаш яха, аьнна дош деннад бокхийча наха. ХІанз, хьажкІашта шозза оасар даьи уж нийлхьяьи яьннай звено.

Дика болх беши, хІара гектара тІара 40 центнер хьажкІаш яха, аьнна декхар тІаийцаи я Цацаев Хьумиса звено. Бригадан коллектив тийна я ше тІаийца декхараш шийна хкоачашдулургхиларах.

САЙФУТДИНОВ.

Ялатий заготовкай план 104 процент кхоачашъяьй

Колхозашкарча ахархой ваха ра торо кхы дІахо а тоаяра хьаньехьа ССКП ЦК-а июньски Пленумо баьча соцама гІулакхаца жоп а луш, бокхха толам баьнкхаб Грозненски района юрта боахаман къахьегамхоша. Ялат чуэцилга раздельни хьисапах а пеладеш, автотранспорта болх вІалла соцаргбоацаш вІашгІехьа а баькхха, колхозашеи совхозашеи ханал хьалха, 9-ча июле, 104 процент кхоачашъяьй ялат кийчдара план.

Паччахьалихенна дІаденнад 6500 тонн ялата. Соахка цу хана дІаденна хинначул 1860 тонн дукхагІа да из. Шоай торонашка а хьажа, районерча колхозашеи совхозашеи лаьрхІад планал совнагІа 100 эзар пунт ялата дІадала, аьнна.

Ялат чуэцара балхашта а паччахьалкхенна ялат дІадалара а хьалха латт 1-ча Мая цІерах йола колхоз, Староюртовскии Горячеисточненскии совхозаш.

ВІалла доа ца деш ялат чудаккхара де йиш мел яр деш ба районера юрта боахаман къахьегамхой. ДІаде фу а фуражни фондаш а дІаувттаеш, гІожа доакъар кийчелга, силос йоллилга ца социйташ дІахо хьош, овощеш чуэцаш ба уж.

В. ФИЛИППОВ, ССКП Грозненски райкома секретарь.
З. ДУДНИК, райисполкома председатель.

Ялат дика чуэцаш латт

Ялат чуэца доладелча денз дика болх беш ба «Ингушски» совхоза 3-ча отделенен комбайнераш. Комбайнера Галаев Іисас ший комбайнаца хІара дийнахьа 17—18 гектара тІара ялат хьоьх. Цунга хьежжа дика болх беш ба комбайнераш Комурзоев Хизар, Харченко Михаил, Даурбеков Хьасан. Цар хІара дийнахьа нормаш 140—145 процент кхоачашъю.

Ялат цІенцеши дІалуши ба кагирхой Галаева Іайшет, Булгучева Дугурхан, Цечоева Долатхан, Боригова Милихан, Эсмурзиева Золдасхан. Деннеи бийсанеи ха ца къовсаш массайолча хана дика болх бу цар. Царна хов паччахьалкхенна ма-могта сихагІа ялат дІадалар берригача къахьегамхой декхар долга.

БУЛГУЧЕВ МАЖИТ.

Уралмашзавода 25 шу доал

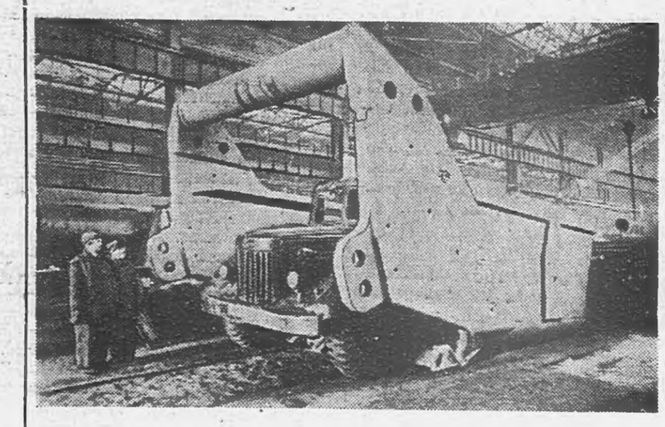

Свердловск. 15-ча июле 1958-ча шера 25 шу доал еза-йоккха машинаш еча Уральски завода. Хьалхарча пятилеткан шерашкахь хьаяь предприяти я из. Мехкарча халкъа боахаманна дикагІа йола техника доаттаелга тІадожаш яр из. Дукха ха ялалехьа даьй-мехка промышленностан лоархІамегІа долча доакъошта — металлургически, горнорудни, энергетически — оборудовани лоаттае яьлар из завод. Доменни печкашта, прокатни станоштa, прессашта, скипови лебедкашта, чон кхухьача машинашта, иштта кхыча механизмашта эша оборудовани хьаелга дика ка а йоалаш Іомадаь карадерзадир предприятен коллективо. ТІехдаьнна доккхий къахьегаман толамаш дахарах а керда машинаш хьаярах а 1939-ча шера Ленина орден еннай завода.

Сийлахь-боккха Даьй-мехка тІом лаьттача хана шоай са а дегІ а кхо ца деш къахьегаш бар машиностроителаш. Сихха тІема техника хьаярга а баьнна, дика ка а йоалаш кхоачашйора цар чоалхане а бехктокхаме а заданеш. Паччахьалкхен Оборонан Комитета ЦІе байракх яьккхар заводо. Из байракх тІом дІабаллалца карара ца йоалийташ, шоашка хилийтар уралмашевцаша, хІаьта цул тІехьагІа из даиман царгахьа а сецар. Кхы а ши орден еннай предприятена — ЦІе Байракхи Къахьегама ЦІе Байракхи яха орденаш.

ТІемал тІехьарча шерашкахь хадданза дегІаух предприятес арахеца продукци. ХІанз УЗТМ яха марка тІалатта техника йоацаш йоккха гІишло атта карайоагІаргьяц. Дукха машинаш ухийт укхазара тайп-тайпарча мехкашка: Болгаре, Китае, Албане, Инде, иштта кхыча мехкашка а. Масала, Бхилан яхача метте еш латтача цхьан металлургически завода а укх шера июнь бетта эзар тоннал дукхагІа тайп-тайпарара оборудовани яхийтай. Цига хьаю керда, низ бола техника. ХІанз оатхалаш кийчъяь а вІашагІъелла а ялла йоаллаш я тІех низ бола лелаш йола экскаватор ЭШ-25/100. Цун ковша чу 25 кубометр йода. Завода юбилей хьатІакхоачаш экскаватор йистеяккха дош деннад уралмашевцаша.

Сурта тІа: лелаш йолча ЭШ-25/100 яхача экскаватора ковш. Цу чу хийцца дІачухож грузовой автомашин.

Б. Назарова сурт. ТАСС-н фотохроника.

Республикан нефтяникаша ворхІ бетта йола план кхоачашъяьй

***Продукцех шийх дІабода мах лохбарах 10 миллион сом кходаьд *Къахьегама овсарле лаккхлуш латт *Хьалха латтараш „Сунжанефтан" нефтяникаш.**

8-ча июле совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовой промышленноста Управленен промыслай болхлошеи специалисташеи къахьегама толамаш даьхад. Цар 23 ди хьалхарІа кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхара паччахьалихен ворхІ бетта йола план. Цу толамашта новкъостал дир Ачалукски Карабулакски мехкдаьтта доаллача моттигера кІеж тувсаш мехкдаьтта даккхаро а организационно-технически гІулакхаш кхоачашдаро а. Ялх бетта бурув деттачари караерзаьча моттигашкари планах 25 скважина хиннача метте болх бе 33 скважина дІаеннай, царех 7 разведочни а я. Болх беш йоацачарех 24 скважина болх бе йолаялийтай — планах лаьрхІача 109 процент.

Хьалхарча ах шера 865 геолого-технически мероприятеш чакхъяьхай: скважина чуеча забоя соляно-кислотни обработка, колоннашта кумулятивни перфораци яр, мехкдаьтта кІезига тІадувлаш дола тІоаш хица дохадар, иштта кхыяраш а. Из бахьан долаш 8 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад. ШоллагІча балха методаша (тІоашта юкъе хийи, фои гази чудахийтаро) новкъостал дир кхы а 234,5 эзар тонн коача доагам даккха.

Керда техника юкъе йоалаяьй промыслашка. Операторий болх аттарІа хилийтараи лаьттан кІалхарча оборудованен сихарІа ремонт яраи «АД-25» яха 17 электромеханически дІоарІаши, аттарІа йола инструменташи, иштта кхыдола гІулакхаши юкъе доаладаьд.

Цу дерриганеша торо хилийтай дахача ах шера доаккхаш хинначунца нийсдича мехкдаьтта денней бийсанеи 12 процент дукхагІа даккха. Ах шера мехкдаьтта доаккха къахьегама овсарле планах лаьрхІа хинначул 10 процента лаьхьенай. Хьадоакхача мехкдаьттанга шийх дІабода мах чухнахьа баккхарах 10 миллион совгІа сом кходаьд.

Дикагіа хьокхамаш да «Сунженефти» промысловикай. ВорхІ бетта йоагІача планал совгІа дукха эзараш тонн «Іаьржа дошув» деннад цар хІанзолехь. Иштта дика болх беш ба «Октябрьнефтан», «Старогрознефтан» «Правобережни нефтеуправленен», «Малгобекнефтан» эксплуатационникаш. Ах шера план дика ка а йоалаш кхоачашъяьраш промыслай еррига коллективаш хиларах чІоагІа дог раьза хулар.

Нохч-ГІалгІай нефтяникаша чІоагІа къовсам лоаттабу шера йола программа ханал хьалха кхоачашъярна, Сийлахь-боккхача Октября 41 шу дизара сийна кердача къахьегама толамца накъа бахарна.

Пхи орден лелаеча Ленински комсомола 40 шу дизара сийна

Города МагІалбика комсомольски организацена чубоагІа комсомольцаш, кагирхой цІаккха ца хиннача тайпара дог гІоздаьнна, къахьегама доккхий толамаш доахаш, накъа болх пхи орден лелаеча Ленински комсомола 40 шу дизарна.

Промыслашка, бригадашка, совхоза отделенешка, колхоза звеношка гуш да цар доаха балха керда толамаш.

КхоалагІча нефтепромыслерча комсомольцаша, мастера Козырев Бексултана комсомольско-кагийча наьха сменас, дІаяхача шин кварталах 2415 тонна мехкдаьтта кходаьд, 103 процент производственни план кхоачашъяьй кхоъ процент гаргга къахьегама овсарал лаьхьяьккхай.

Панфилова комсомольско-кагийча наьха сменас даьтта даккхара паччахьалкхен ах шера план 105 совгІа процент кхоачашйир. Планал тІех 600 совгІа тонн мехкдаьтта даьккхад смено.

«Малгобекнефта» управленен промышленносте болх беш болча комсомольцаша а кагийча наха а уьх шера шоай балхаца кходаь 25 эзар тума ахча комсомльски копилкачу дехьад.

Производственникел вогІа балха толамаш дахаш совхозе а колхозе а балхаш деча къонача механизатораша а болхлоша а.

«Ингушски» совхозерча комсомольца Алероева Мусай агрегато тІаьда латташ ха яле а, балха кхаь дийнахьа 50 гектар муьх хьакхар 1137 центнер ялата а доаккхаш.

Комсомольца комбайнера Алероев Іаьлас балха кхаь дийнахьа 58 гектар ялат хьакхар.

«Кавказ» яхача колхозера комсомольцаш а ба шоай хьинар тІадахийтта къахьегаш. Комсомольцаша массане а цхьа барт болаш йоах: комсомола сий лаккхаккхарца накъа гІорца тхо комсомольски дезача цІейна.

Городе МагІалбике а цига чуйоагІача совхозашкеи колхозашкеи бахача къахьегамхоша а уьх шера дездеш да мехкдаьттан шоай город йиллар ткъаьи пхиъ шу дизара деза ди.

ТІаккха районера комсомольцаши кагирхойи цу дезача денца цхьана, шоай производстве доахача доккхийча толамашца накъа болх Ленински комсомола шовздткъа шу дизара а.

Промыслашкарча кагирхоша шоай балха тІа социалистически яхь шерра йоаржаярца, мохкдаьтта зехьа доадарца къовсам лоаттабарца, уьх дІадахача ах шера пхи бІаь гаргга тонна мехкдаьтта кходаьд, ткъаьи цаІ эзар совгІа тума ахчан мах болаш газ кхоьяьй.

Балха тІа боккха пайда баьнна дукха рационализатроски предложенеш кхиьхай комсомольцаша шоай балха юкъе.

Совхозашка, колхозе балхаш деча механизаторашта, болхлошта, колхозникашта юкъе а яьржай Ленински комсомола шовздкъа шу дизарга балха доккхий толамаш дахарца накъа бахарна кагирхошта юкъера социалистически яхь.

Ялаташ хьокхача, оардача, доакъараш Іалаш деча, доахан кхоабача массанахьа а гуш да ираз долча вай тІехьено доаха балха толамаш.

М. АХРИЕВ.

Германен Социалистически едини партен V съезд.

10-ча июле Берлине хьайийлай Германен Социалистически едини партен V-гІа съезд. Съезд хьайийлар ГСЕП ЦК-а хьалхарча секретара В. Ульбрихта.

Коммунистическии болхлойн 46 партен вакалаш ба съезде баьхка. ССКП ЦК-а хьалхара секретарь Н. С. Хрущев керте а волаш йола ССКП делегаци а йолаш. ЧІоагІа тІоараш а детташ, безаме моаршалаш хийттар делегаташа хьаьшалка.

Массавар раьза а волаш дувца ер дешаш чІоагІдир съездо: машар хилийтараи социализм оттаяраи тІехьа лоаттабу къовсам (докладчик Вальтер Ульбрихт); Центральни ревизионни комиссен доклад; яз а яь съезданна хьалхашка енача ЦК отчетах а докладах а лаьца ду къламаьлаш; В. Ульбрихта бух соцца ооала дош; центральни органаш хоржилта; О. Гротевола бух соцца ду къамаьл.

Съезд хьаеллача метте вар Германски Демократически Республикан Президент Вильгельм Пик.

Дувца оттадаьча дешаех хьалхарча «машар хилийтараи социализм оттаяраи тІехьа лоаттабу къовсам» яхача дешах доклад йир ГСЕП ЦК хьалхарча секретара В. Ульбрихта.

ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Советеи

1958 шера II-гІча кварталах яхье еннача совхозашта а колхозашта а ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи карара-кара телаш йола ЦІе байракхаш хьожаярах

1958 шера II-гІча кварталах республикерча колхозашеи совхозашеи хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхарна социалистически яхье даьча балхашка а хьежа, ССКП обкома бюроси НГІАССР-а Министрий Советон соцам бу:

Шура яккхарах

1. ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦІе байракх цхьан фуй ражни Іаттагара шура яккхара гІулакха республике хьалхара моттиг яьккха а валови шура яккхар дикка лаьхдаь а йола колхозаш чуйоагІача Наурски районера хьожае (ССКП РК секретарь н. Илюхин, райисполкома председатель н. Русин.

1958 шера II квартале районерча колхозаша эпгара дукхагІа шура яьккхай цхьан Іаттагара — 779 килограмм, хІаьта ах шера — 1207 килограмм яьккхай, цхьан Іаттагара шура яккхар соахкарчул 215 килограмми валови шура яккхар 27 процентн сов а доаккхаш. Шура яккха тІаийца социалистически декхараш 107 процент кхоачашдаьд.

Социалистически яхьера декхараш кхоачаш ца даьча Сунженски районагара карара-кара тела ЦІе байракх хьаяккха.

Шура яьккхарах а из паччахьалкхенна дІаяларах а Грозненскии Шелковскийн районашкарча колхозий дика болх белгалбаккха.

2. ССКП обкомеи НГІАССР Министрий Советеи карара-кара тела ЦІе байракх 1958 ш. шоллагІча квартале а ах шера а шура яьккхара гІулакха республикан колхозашта юкъе хьалхара моттиг яьккхача Наурски районерча «Октября 40 шу» яхача колхоза хьожае (колхоза председатель н. Дегтярев, парторганизацен секретарь н. Шкапер).

ХІара фуражни Іаттагара 1464 килограмм шура яьккхай колхозо, е соахка цу хиннаца яьккхачул 450 килограмм дукхагІа, валови шура яьккхар 54 процент дукхагІа хиннад.

Социалистически яхьера декхараш кхоачаш ца даьча Грозненски районерча «Новый быт» яхача колхозагара карара-кара тела ЦІе байракх хьаяккха.

Шура яьккхара гІулакха Каргалински районерча «Красный пахарь» яхача, Шелковской районерча «Путь к коммунизму» яхача, Наурски районерча Ленина цІерахча, Грозненски районерча «Новый быт» яхача колхозаша даь дика баьхаш белгалдаха.

3. ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦІе байракх 1958 шера шоллагІча квартале шура яьккхара гІулакха республикерча совхозашта юкъе хьалхара моттиг яьккхача Надтеречни совхоза хьожае (совхоза директор н. Маринюк, парторганизацен секретарь н. Коновалов).

Уьх шера шоллагІча квартале хІара фуражни Іаттагара 811 килограмм шура яьккхай совхозе, хІаьта ах шера — 1272 килограмм яьккхой, е соахка цу хиннаца яьккхачул 189 килограмм дукхагІа. Валови шура дукхагІа яьккхай 25,6 процент, шура яккха тІаийца социалистически декхараш 119 процент кхоачашдаьд.

Социалистически яхьера декхараш кхоачаш ца даьча Грозненски районерча Горячеисточненски совхозагара карара-кара тела ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи ЦІе байракх хьаяккха.

Шура яккхара гІулакха Старроюртовски, Ассиновски, № 1 йолча шурий, Горячеисточненски совхозий дика болх белгалбаккха.

Оалхазараш леладарах

1. ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦІе байракх оалхазараш дебадара гІулакха хьалхара моттиг яьккха колхозаш чуйоагІача Сунженски районера хьожае. (ССКП РК секретарь н. Чадов, райисполкома секретарь н. Андриянов).

1958 шера II квартале 41 фуьи ах шера 70 фуьи даьд хІара яккача котамо цу района колхозашка, е соахка цу ханашка даьрел 8 фуъ дукхагІа, фийг бола ялаташ дувча лаьттан 100 гектара лаьрхІача 8.548 фуъ даьд, шера йола паччахьалкхенна фуаш дІадалара план массайолча секторо кхоачашъяьй.

Социалистически яхьера декхараш кхоачашдинза йола колхозаши совхозаши чуйоагІача Грозненски районагара карара-кара тела ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи ЦІе байракх хьаяккха.

Фуаш дахара гІулакха Каргалинскии Шелковскийн районашкарча колхозий дика болх белгалбаккха.

2. ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи карара-кара тела ЦІе байракх Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозага йитта (колхоза председатель н. Умашадьянц, парторганизацен секретарь н. Качаров). Шоллагіча квартале 50 фуъи ах шера 82 фуъи даьд цу колхозе хІара яккача котамо. Валови фуаш дахар соахкарчарца нийсдича 162 эзар фуъ дукхагІа даьккхад.

Фуаш дахара гІулакха Грозненски, Староюртовски совхозийн Каргалински районерча Фрунзе цІерахча колхозеи дика болх белгалбаккха.

Ялатий заготовкай план 104 процент кхоачашъяьй

Колхозашкарча ахархой ваха ра торо кхы дІахо а тоаяра хьаньехьа ССКП ЦК-а июньски Пленумо баьча соцама гІулакхаца жоп а луш, бокхха толам баьнкхаб Грозненски района юрта боахаман къахьегамхоша. Ялат чуэцилга раздельни хьисапах а пеладеш, автотранспорта болх вІалла соцаргбоацаш вІашгІехьа а баькхха, колхозашеи совхозашеи ханал хьалха, 9-ча июле, 104 процент кхоачашъяьй ялат кийчдара план.

Паччахьалихенна дІаденнад 6500 тонн ялата. Соахка цу хана дІаденна хинначул 1860 тонн дукхагІа да из. Шоай торонашка а хьажа, районерча колхозашеи совхозашеи лаьрхІад планал совнагІа 100 эзар пунт ялата дІадала, аьнна.

Ялат чуэцара балхашта а паччахьалкхенна ялат дІадалара а хьалха латт 1-ча Мая цІерах йола колхоз, Староюртовскии Горячеисточненскии совхозаш.

ВІалла доа ца деш ялат чудаккхара де йиш мел яр деш ба районера юрта боахаман къахьегамхой. ДІаде фу а фуражни фондаш а дІаувттаеш, гІожа доакъар кийчелга, силос йоллилга ца социйташ дІахо хьош, овощеш чуэцаш ба уж.

В. ФИЛИППОВ, ССКП Грозненски райкома секретарь.
З. ДУДНИК, райисполкома председатель.

Ялат дика чуэцаш латт

Ялат чуэца доладелча денз дика болх беш ба «Ингушски» совхоза 3-ча отделенен комбайнераш. Комбайнера Галаев Іисас ший комбайнаца хІара дийнахьа 17—18 гектара тІара ялат хьоьх. Цунга хьежжа дика болх беш ба комбайнераш Комурзоев Хизар, Харченко Михаил, Даурбеков Хьасан. Цар хІара дийнахьа нормаш 140—145 процент кхоачашъю.

Ялат цІенцеши дІалуши ба кагирхой Галаева Іайшет, Булгучева Дугурхан, Цечоева Долатхан, Боригова Милихан, Эсмурзиева Золдасхан. Деннеи бийсанеи ха ца къовсаш массайолча хана дика болх бу цар. Царна хов паччахьалкхенна ма-могта сихагІа ялат дІадалар берригача къахьегамхой декхар долга.

БУЛГУЧЕВ МАЖИТ.

Уралмашзавода 25 шу доал

Свердловск. 15-ча июле 1958-ча шера 25 шу доал еза-йоккха машинаш еча Уральски завода. Хьалхарча пятилеткан шерашкахь хьаяь предприяти я из. Мехкарча халкъа боахаманна дикагІа йола техника доаттаелга тІадожаш яр из. Дукха ха ялалехьа даьй-мехка промышленностан лоархІамегІа долча доакъошта — металлургически, горнорудни, энергетически — оборудовани лоаттае яьлар из завод. Доменни печкашта, прокатни станоштa, прессашта, скипови лебедкашта, чон кхухьача машинашта, иштта кхыча механизмашта эша оборудовани хьаелга дика ка а йоалаш Іомадаь карадерзадир предприятен коллективо. ТІехдаьнна доккхий къахьегаман толамаш дахарах а керда машинаш хьаярах а 1939-ча шера Ленина орден еннай завода.

Сийлахь-боккха Даьй-мехка тІом лаьттача хана шоай са а дегІ а кхо ца деш къахьегаш бар машиностроителаш. Сихха тІема техника хьаярга а баьнна, дика ка а йоалаш кхоачашйора цар чоалхане а бехктокхаме а заданеш. Паччахьалкхен Оборонан Комитета ЦІе байракх яьккхар заводо. Из байракх тІом дІабаллалца карара ца йоалийташ, шоашка хилийтар уралмашевцаша, хІаьта цул тІехьагІа из даиман царгахьа а сецар. Кхы а ши орден еннай предприятена — ЦІе Байракхи Къахьегама ЦІе Байракхи яха орденаш.

ТІемал тІехьарча шерашкахь хадданза дегІаух предприятес арахеца продукци. ХІанз УЗТМ яха марка тІалатта техника йоацаш йоккха гІишло атта карайоагІаргьяц. Дукха машинаш ухийт укхазара тайп-тайпарча мехкашка: Болгаре, Китае, Албане, Инде, иштта кхыча мехкашка а. Масала, Бхилан яхача метте еш латтача цхьан металлургически завода а укх шера июнь бетта эзар тоннал дукхагІа тайп-тайпарара оборудовани яхийтай. Цига хьаю керда, низ бола техника. ХІанз оатхалаш кийчъяь а вІашагІъелла а ялла йоаллаш я тІех низ бола лелаш йола экскаватор ЭШ-25/100. Цун ковша чу 25 кубометр йода. Завода юбилей хьатІакхоачаш экскаватор йистеяккха дош деннад уралмашевцаша.

Сурта тІа: лелаш йолча ЭШ-25/100 яхача экскаватора ковш. Цу чу хийцца дІачухож грузовой автомашин.

Б. Назарова сурт. ТАСС-н фотохроника.

Республикан нефтяникаша ворхІ бетта йола план кхоачашъяьй

***Продукцех шийх дІабода мах лохбарах 10 миллион сом кходаьд *Къахьегама овсарле лаккхлуш латт *Хьалха латтараш „Сунжанефтан" нефтяникаш.**

8-ча июле совнархоза мехкдаьтта доахачеи газовой промышленноста Управленен промыслай болхлошеи специалисташеи къахьегама толамаш даьхад. Цар 23 ди хьалхарІа кхоачашъяьй мехкдаьтта даккхара паччахьалихен ворхІ бетта йола план. Цу толамашта новкъостал дир Ачалукски Карабулакски мехкдаьтта доаллача моттигера кІеж тувсаш мехкдаьтта даккхаро а организационно-технически гІулакхаш кхоачашдаро а. Ялх бетта бурув деттачари караерзаьча моттигашкари планах 25 скважина хиннача метте болх бе 33 скважина дІаеннай, царех 7 разведочни а я. Болх беш йоацачарех 24 скважина болх бе йолаялийтай — планах лаьрхІача 109 процент.

Хьалхарча ах шера 865 геолого-технически мероприятеш чакхъяьхай: скважина чуеча забоя соляно-кислотни обработка, колоннашта кумулятивни перфораци яр, мехкдаьтта кІезига тІадувлаш дола тІоаш хица дохадар, иштта кхыяраш а. Из бахьан долаш 8 эзар тонн мехкдаьтта даькхкад. ШоллагІча балха методаша (тІоашта юкъе хийи, фои гази чудахийтаро) новкъостал дир кхы а 234,5 эзар тонн коача доагам даккха.

Керда техника юкъе йоалаяьй промыслашка. Операторий болх аттарІа хилийтараи лаьттан кІалхарча оборудованен сихарІа ремонт яраи «АД-25» яха 17 электромеханически дІоарІаши, аттарІа йола инструменташи, иштта кхыдола гІулакхаши юкъе доаладаьд.

Цу дерриганеша торо хилийтай дахача ах шера доаккхаш хинначунца нийсдича мехкдаьтта денней бийсанеи 12 процент дукхагІа даккха. Ах шера мехкдаьтта доаккха къахьегама овсарле планах лаьрхІа хинначул 10 процента лаьхьенай. Хьадоакхача мехкдаьттанга шийх дІабода мах чухнахьа баккхарах 10 миллион совгІа сом кходаьд.

Дикагіа хьокхамаш да «Сунженефти» промысловикай. ВорхІ бетта йоагІача планал совгІа дукха эзараш тонн «Іаьржа дошув» деннад цар хІанзолехь. Иштта дика болх беш ба «Октябрьнефтан», «Старогрознефтан» «Правобережни нефтеуправленен», «Малгобекнефтан» эксплуатационникаш. Ах шера план дика ка а йоалаш кхоачашъяьраш промыслай еррига коллективаш хиларах чІоагІа дог раьза хулар.

Нохч-ГІалгІай нефтяникаша чІоагІа къовсам лоаттабу шера йола программа ханал хьалха кхоачашъярна, Сийлахь-боккхача Октября 41 шу дизара сийна кердача къахьегама толамца накъа бахарна.

Германен Социалистически едини партен V съезд.

10-ча июле Берлине хьайийлай Германен Социалистически едини партен V-гІа съезд. Съезд хьайийлар ГСЕП ЦК-а хьалхарча секретара В. Ульбрихта.

Коммунистическии болхлойн 46 партен вакалаш ба съезде баьхка. ССКП ЦК-а хьалхара секретарь Н. С. Хрущев керте а волаш йола ССКП делегаци а йолаш. ЧІоагІа тІоараш а детташ, безаме моаршалаш хийттар делегаташа хьаьшалка.

Массавар раьза а волаш дувца ер дешаш чІоагІдир съездо: машар хилийтараи социализм оттаяраи тІехьа лоаттабу къовсам (докладчик Вальтер Ульбрихт); Центральни ревизионни комиссен доклад; яз а яь съезданна хьалхашка енача ЦК отчетах а докладах а лаьца ду къламаьлаш; В. Ульбрихта бух соцца ооала дош; центральни органаш хоржилта; О. Гротевола бух соцца ду къамаьл.

Съезд хьаеллача метте вар Германски Демократически Республикан Президент Вильгельм Пик.

Дувца оттадаьча дешаех хьалхарча «машар хилийтараи социализм оттаяраи тІехьа лоаттабу къовсам» яхача дешах доклад йир ГСЕП ЦК хьалхарча секретара В. Ульбрихта.

ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пленум

1958 шера 11 июле хилар ССКП Нохч-ГIалгIай обкома аргIан йола кхоалагIа Пленум. Пленумо дийцар ши дош.

1. ССКП ЦК июньски Пленума итогехи 1958 шера ялаташ чуэцар йистедаккхарнеи юрта боахама продукташ кийчъяр чакхдаккхарнеи республикан партийни организацен декхарехи.

2. Нах чубахеи культурни вахареи гIишлонаш хьалъелга мишта лели из сихдарна ие дезари.

Хьалхарча деша хьакъехьа доклад яьча партен областан комитета секретара нов. Яковлевс йоах, ССКП ЦК февральски Пленумо тIаийца колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи яраш санна ССКП ЦК июньски Пленумо тIаийца решенеш а ССКП XX-ча съездо оттаяь вай мехка коммунизм хьалъяра исторически программа тIагIертан цахаддаши кхоачашъяра башха дика хьокхам ба.

Уж гIулакхаш чакхдахаро кхы а дукхагIа чIоагIбергба болхлой классанеи колхозни ахархоштеи юкъера бувзам, дерригача советски халкъа вахара хьал тоадарна, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккха декхараш толамца кхоачащдарна гIо дергда.

Вай партен Центральни комитета карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх да, вахар Іомадеш, марксистоко-ленински теори творчески вахара юкъе кхуьхьаш а дегIайоалаеш а колхозни строй дIахо дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола революционни гIулакхаш отта а даь, февральски Пленуме чIоагIдар.

ССКП ЦК февральски Пленума решенеш кхоачашъяро хIанзе а шийх доахка дика дараш гучадувлийт.

Машинно-тракторни станцеш эргаяхаро гIо дир колхозий къахьегамхой инициатива шерра дегIайоалаярна, машинно-тракторни парках дикагIа пайда эцарна, бIаьстан бхаштара балхаш лоацца ханеи дикеи чакхдахарна. ДIадахача шерца нийсдича доархIам болаш дикагIа даьд хьажкIашта а кхоач из, коммунизм хьалъярна толамаш дахарнабокхха доархIам болаш а да из.

ХIанзарча хана социалистически экономика дегIаярцеи колхозий вахарчуэ къаьстта машинно-тракторни станцеш эргаяхарах качественна хувцамаш хиларцеи заготовкаш яра йолаш йола система тарлуш яц кердачэ экономически хьалашца, халкъа боахам дIахо дегIабара хьашташца.

Заготовкай кердача системас хьалха хиннача системан кхоачамбоацараш дIа а доахаш, зенай, районий хьалашка хьажжа юртбоахаман производствона специализаци яра дош оттаду, цо дIайоаккхаргъя цхьа культураш воккха культурашца хувцаш дIачутелаш хинна система. Из система йолаш моттиг вай республике а хиннай. Масала, Шелковски района колхозаша хIара шерра даиййора ялат паччахьалкхенна дIадалара планаш, хIаьта уж планаш кхоачашйора дIаденнача тхах зачеташ а еш. Уж зачеташ еш моттигаш Наурски, Каргалински, вай республикан кхыча районашка хиннай.

ССКП ЦК июньски Пленума решенешка хьажжа вай къоастам бе беза Іалама-экономически хьалашка хьажжа юрта боахама отраслеш дикагIа пайда лургболча тайпара дIанийсъярна.

Оаха лерхI, затеречни районашка — Наурски, Шелковски, Каргалински — юрта боахама керттера отраслеш диткъа тха доаха жа леладелгеи комсаш лелаелгеи хила дезилга; лоаман йистерча зоне — Сунженски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Шаьлан, Грозненски ишта кхеду хьайбаш леладелга, овощаш, кхыча районашка — дукха-шурийна сомийн комсийн бешамаш лелаелга; Наьсарени, Первомайскии, Советскии районашка — коартолаш, сомий бешамаш, дулха-шурийна кхеду хьайбаш леладелга, лоаман кхыча районашка: Веденски, Саясановски, Ножай-Юртовски — сомий бешамаши дулха лаьрхIа хьайбаши леладелга.

Цхьабакъда цу хьалаш тIа кхашкареи хьайбаш леладарахи валови продукци йоаккхилга республике лох ца луш, хIара шера лаккхлуш хила деза.

Июньски Пленумо къаьстта оттадир коартолаши овощей боахами вIашагIболлара дош. Из дош вай республиканна къаьстта лоархIам болаш да, хIана аьлча паччахьалкхенна овощеш кIезига лу вай хIанз а, республикан городашка баха нах коартолашцеи овощешцеи Іалашбелга во лел. 1957 шера цхьан гектара тIара яьхай овощеш колхозашка 60 центнер, совхозашка 58 центнер, коартолаш колхозашка 19, совхозашка 20 центнер. Цу тайпара лоха хьувкъамаш дахар пайдане дац колхозашта а, совхозашта а, паччахьалкхенна а. Цу тайпарча гIулакхаша, йоах нов. Яковлевс, хьахойт овощеш лелаярна юрта боахаман Министерствос, дукккача райкомашеи райисполкомашеи йоагIаш йола уйла тIа ца йохийташ хилар. Хьалкхедара агротехника лоха я, овощешта кIал удобренеш кхахьац, хий хан-ханнахьа тохац, механизаци геттара кIезига лелаю. ДIахо дайта йиш йолаш дац колхозашеи совхозашеи Іан хана овощеи коартолийн кийчо ца елга. Цул совтIа дукхагIа долча боахамашка вIалла а хранилищаш яц, уж хьалъе а болабеннабац.

Декхар сенца латт аьлча, из латт юрта боахама Министерствос, райкомаша, райисполкомаша, колхозий, совхозий МТС-й кулгалхоша лоацца ча хана хIара колхозе, совхозе, районе хьажа а хьажа овощеши коартолаши лелаеш хургIола зонаш, боахамаш къоастаде дезарца. Вай хIанзе а доладала деза колхозашкеи совхозашкеи овощехранилищеш хьалъе а укх шера денз бIарчча шера овощеш бахача нахага йохкилга вIашагIдолла а.

II раздел

Партеси правительствоси гIойленагIа лаьрхIад колхозаша дIателаш йола юртбоахама продуктай обязательни поставкаши машинно-тракторни, ремонтно-технически, специализированни станцеша колхозашка дечa балхех тела натуроплатеи дIаяхар. Экономически гIойленагIа долча маьхех закупкаш яра хьисапе юртбоахаман продукташта заготовкаш яра цхьа паччахьалкхен система оттаяьй, керттерча продукташта заготовкаш яра боарам хIара гектара тIара лоархIаш уттабеш хинна принцип йолчча а юташ.

Цхьа продукташ вокхарна меттел дIакIал хьежаеш а хувцаш а хинна гIулакх дIадаьккхад ССР Союза Министрий Совето. Цунах соцам тIа белгалду колхозаша уж продукташ йохкара боарамаш юртбоахаман производственна яьча специализацега хьежжа кхы а дукхагIа нийсданза дарг ца хилар.

Керда заготовительни маьхаш ца хувцалуш а хувцалуш а хургда. Царца лоархIаам баьб колхозий дIадахар зонашкарча производствон юкъерча хьалашка, къахьегама овсарле лакхъъларга, продукцега дIабода мах лохбаларга, социалистически воспроизводство шеръярна доле кхоачамаш кийчдарга хьажжа юхаметтаоттаданза дарг ца хилара.

Заготовкаш яра массанахьа а цхьа система хиларои экономикагга хьажжа хьадда цхьа маьхаш хиларои масса тайпара йищ хулийт колхозий юкъара боахам кхы а чIоагIагIа айбе. Бакъда, хьалхарча хинна заготовкай система гIойленагIа хиннача хьалхалаттача артелаша кIезига-дукха кIезигагIа мах ийбергба шоай продукцех. Цхьабакъда, царга из юхаметта а оттабуларгба уж оттабе декхарийла а я продукци дукхен дикеи якхарца. Цудухьа дукхагIа йолча колхозашта, къаьстта а тIехьайисарашта, дикка гIойле яргья цунах. Из, цкъа-дале, нийса а да, хIаьта шозлагIа-дале, из керттера дар а да, ерригача колхозий боахам хьалхалаттарца нийсса лакхбарнеи ерригача колхозий производство чIоагIа дегIайоалаярнеи эшшаш дола хьалаш а оттаду цо.

Общественна эшаш йола продукташ алсамъяхарна къахьегамхой, материальни безам тIабахийтарах йолча ленински принципага хьежжа оттаяь я керда система. Цо новкъостал дергда юртбоахаман производственна еш йола специализаци дегIайолаярна, продукци хьаярга йоаг мах кIезигбарна, юртбоахаман культурай хьувкъам лакхбарна, хьайбашкара йоала продукташ алсамъхьарна, хIаьта мадарра аьлча продукци дарегIа хилийтарна.

Колхозий боахам чIоагIбарна боккхе лоархIам болаш я 1958 шера 1 июле кхаччалца колхозашта тIадиса хинна обязательни поставкаехи контрактацехи, МТС-аша даьча балхех доагIача натуроплатехи дола дIадахача шерашкара декхараш дIадаха аьнна ССКП ЦК Пленумои ССР Союза Министрий Советои тIаийца решенеш. Дукккача шерашка дахкийсад уж декхараш ялаташ во хилар бахьан долаш а цхьайола колхозаш экономически низ боацаш хиларах а.

Алхха вай цхьан республикерча колхозашка даллийса декхар дар: ялатех — 103 эзар центнер, коартолех — 24 эзар центнер, шурех 3 эзар совгIа центнер, н. кх. дI. Из декхар кердача маьхащца лаьрхIача 11,5 миллион сом гаргга да.

Новкъоста Н. С. Хрущева доклада тIа а Пленума решенеш тIа а йоакхха моттиг дIалоаш колхозашка, ремонтно-технически станцешка, совхозашка техника, доагам, минеральни удобренеш, кхыдола производственна эшаш дола промышленни товараш дохкера нийса порядок оттаяра дешаша. Из бахьан долаш чоагIа материальни безам тIабода колхозий техника эца а юрта боахаме технически прогресс яра тIехьа лоаттабу къовсам тоабе а.

Колхозашка йохкача а паччахьалкхен предприятешкеи организацешкеи юртбоахаман машинашта, кхыдола производственна эшача промышленни товарашта хадда паччахьалкхен цхьа маьхаш оттаДаро цхьатарра экономически хьалаш хулийт колхозий а совхозий ремонтно-технически станцей а промышленностацарча гIулакхашка. Ала дезаш да, из бахьан долаш продукци якхарга дIабода мах лохбарна, совхозий боахам тоабарна совхозий кулгалхой кхы а дукхагIа бехктохаме хилар.

Пленуме йоккха моттиг хетайир, йоах доклачико дIахо, заготовительни органий болх тоабара дешаш дувдаш. Пленумо белгалдир, хIанз а тIехьа заготовительни организацеша юртбоахаман продукташта заготовкаш еча хана дукха ахчаш дIаухийташ хиларо, юртбоахаман продукташ дукха йоаеш а телхаеш а хиларо, доахан а оалхазараш а хьайбаш а цулха эшалуш хиларо гIулакх доацаш кираш увзаро паччахьалкхенна зе. деш хилар.

Уж дерригаш а шоаш долчча бесса вай республиканна а доагIаш да. ХIанз а во болх бу вай заготовительни органаша. Масала, хьоанад кIезига хилар бахьан долаш 1957 шера вай республике 476 тонн шура эшаелар, хIаьта укх шера 5 бетта 56 тонна эшаеннай. 1957 шера колхозашеи совхозашеи тоадаланза а гIийла а хьайбаш дIачутелар бахьан долаш 2.366 тонн эшаеларг дуХх. Иштта во доал делга хила йиш йолаш дац, хIанз аьлча цо доккха зе ду колхозашта, совхозашта, паччахьалкхенна, хIаьта вай къахьегамхошта во продукци а тел.

ССКП ЦК Пленумо белгалдир, моттигерча партийни, советски, заготовительни организацей лоархIамегIа дола декхар юртбоахаман продукцена еш йола заготовкаш дарегIа маьхех елга хилар. Цу гIулакха дIахо йодача хана заготовительни организацей болх тоабарна, заготовительнии, сбытовони, торговии системашкара совнагIа йола звеноШ дIаяхарна, продукташта заготовкаш еча, царна переработка еча, уж йохкача во доал делга дIадаккхарна, кхычо а эшшар де деза.

ССКП ЦК Пленума соцамо яххача тайпара, продукташ дукхагIа-кIезигагIа яхарга хьажжа хургья заготовкаш а, продукташ дукхагIа ме йоах дукхагIа ийергья уж паччахьалкхено. Цудухьа тоаде деза партийнии советскии органаша юрта боахаманна деш дола доал. Къаьстта вай областной партийни организацена доагIаш да из.

Вай республике хIанз а кIезига йоаккх юртбоахаман продукци 100 гектар лаьттанна лаьрхIа, хьайбашкара йоала продукци кIезига я, лаьттанцарча балхий культура лоха я, лаьтташ дIадув ханаш телхаю, хиш кIезига дехк лаьтташта, овощайн сомийн бешамашкарча а кхыча доакъошкарча а балхашта механизаци во ю, продукци хьахилийтарга дIабода мах лохбарна боагIача тайпара къовсам лоаттабац.

Укх шера, — йоах докладчико, — республикерча колхозийн совхозийн кхашка дика кабола ялаташ кхедаьд. Юртбоахаман шера юкъе лоархIамегIа дола гIулакх да ялаташ чуэцари паччахьалкхенна дIадалари. Ялаташ чуэцача хьалхалаттачар. масала, Наурски районерча полеводашеи механизаторашеи балха толамаш доах: паччахьалкхенга ялат дохкара план шозза кхоачашъяьй цар. Паччахьалкхенга ялат дохкара декхараш ханал хьалха кхоачащдаьд Гудермесскии Шелковскойн районашкарча колхозаша а совхозаша а. Бакъда, ерригa республика хьайийца ялаташ чуэцара балхаш соахкарчул вогIа лел.

Къаьстта шортига а во а лел кабола ялаташ чуэцара болх Урус-Мартановски Курчалоевски МагIалбикан Ачхой-Мартановски районашка.

Ялаташ чуэцачара балхаш иштта во лелилга да дукккача колхозашкеи совхозашкеи ерригa жатташи комбайнаши балха юкъе ца озар, царех дикагIа пайда эцарна боагIаш бола къовсам ца доаттабар. Дукха агрегаташ балхашта юкъера ювлаш моттигаш я.

Болх ца беш латт. Ялат дукха доадойт. «Лингушоки» совхозе чуэцаш боабаь мукх 5 центнерга кхоач цхьацца йолча участкашка. Дукха доаду ялат Лермонтовски, Предгорни, кхы дукхача совхозашка. Ка бола ялат раздельни хьисапе чуэцара гIулакх бе-башха доацаш лерхIилга дIадаккханза дарцац. 728 гектарах 128 гектар мара раздельни хьисапе чуийцаяц Красноармейски совхозе.

Ялат чуэцаш доадеш, из раздельни чуэцилга дохадеш баршта из могийташ я цхьайола партен райкомаш, райисполкомаш, дукхача колхозийн совхозийн кулгалхой. Из гIулакх могийт республикан юрта боахаман Министерствос а.

Ялат чуэцачеи хлебозаготовкаш ечеи дийнна гIалаташ а кхоачамбоацараш а чехка дIадахарах чIоагIа хьийкъа ялат лоаццача хана геттара чехка а доа ца деш а чуэца. хлебозаготовкаш е материальнии къахьегамеи еррига торонаш оарцагIа яхарах латт декхар.

Хлебозаготовкай план кхоачашъешшехьа республикан совхозаши колхозаши декхарийла я дIадувча фун дикагIа долча сорташца йизза шоаш Іалашъе, хIаьта иштта ча гулдар вIаштIехьа даккха а гурахьа дувча ялаташта лаьтта оахилгеи ардаш тIа ялат дIадувлгеи сихдаь дIадоладе а. Ялат чуэцарца дувзаденна дукхача колхозашеи совхозашеи мелдалийтад доакъар кийчделга. Из магийта йиш яц, ялат чуэцилга доакъар кийчдарна Іадкъаш хила йиш яц.

Хьайбаех ювла продукташ яхар а уж кийчъяр а дувц дIахо нов. Яковлевс. Укх шерарча ах шера хIара беттача Іаттагара яьккха шура колхозашка тIолла 1054 килограмми совхозашка тIолла 961 килограмми е юкъера лаьрхIача 999 килограмм хилар. Соахка цу ханна хинначчунца нийсйича 30 килограмм дукхагIа я из.

Юртарча къахьегамхошта юкъе беш бола партийно-политически болх тоабар бахьан долаш хьайбаех йоаха продукташ аггара дикагIа вIаштIехьа яьха кийчийр Грозненскии Шелковскии районаша, цар колхозашеи совхозашеи йизза кхоачашйир дерригача тайпай продукцен ах шера йоагIа план.

Деттача доахана продуктивность лакхъеш боккха болх баьб Наурски района колхозаша, хIара Іаттагара 1207 килограмм шура яьккхар цар. Сунженски района колхозаша а яьккхар 1194 килограмм. Цхьабакъда цу районо шура дIаялара ах шера йоагIа план 95 процент мара кхоачашъянзар, хIаьта хIара Іаттагара йоаккха шура 10 килограмм мара лакхъяьц. Партен Сунженски райкомо (секретарь нов. Чадов), райисполкомо (председатель нов. Андрианов) дикагIа кулгал де деза юрта боахама, колхозий кулгалхой шоашта де тIадилла гIулакх бахьан бехтохаме хилар лакх а деш, цунца паччахьалкхенна хьалхашкара декхарашеи кхоачащделга Іалаш а деш. Иштта дола гIулакх хьадеха бокъо я вай партен Грозненски райкомагара а райисполкомагара а. Цу районе а дIадахача шерца нийсйича Іалаьмате лоха латт хьайбай продуктивность дегIаяр.

Шура яьккхарах шоаш тIаийца декхараш кхоачащцаш МагIалбикан Советски, Каргалински, кхыча районий а колхозаша.

Декхараш кхоачащдара гIулакх лоархIам боллаш лохагIа латт совхозашка. ДIадахача шера хьалхарча ах шерца нийсйича укх шерарча ах шера беттача хIара Іаттагара йоаккха шура 77 килограмм лохъенай. Алхха Наьтеречни (директор нов. Маринюк (Старо-Юртовскии (директор нов. Решидов) шин совхозо тIехьхоачащдаьд шура яьккхара ялх бетта дола декхараш. ДIадахача шерца нийсйича дукккача совхозаша шура яьккхар лохдаьд. Грозненски дулха-шурий совхозо (директор нов. Инякин) 63 килограмм, Предгорни совхозо (директор нов. Мусиенко) 96 килограмм, овощай-шурчй № 2 йолча совхозо (директор нов. Орешкин) 157 килограмм, Лермонтовски (директор нов. Тарамов) — 204 килограмм, Красноармейски (директор нов. Божко) — 214 килограмм лохдаьд шура яьккхар дIадахача шерца нийсйича. Директоташта цIенхоштта дIахайта деза хьайбаш леладара бахьан шоаш бехктохаме хилар.

Боа тIара оалхазараш, къаьстта боабишкаш лелаяра а уж чуоттаяь кхабара а счетах дулх доаккхийта лакхде йизза торо оттаяьй вай республике укх шера. Масса тайпара дола оалхазараш леладар дегIадарна эшаш мел дола хIама де деза.

Чехка хьахулача хьайбаех дулх даккхара лоархIам бола - дакъа да хьакхарч лелаяр. Цхьабакъда, хьакхарч лелаяр кIезигде уйлаш я дукхача кулгалхой. Иштта моттиг я Ачхой-Мартановски, Каргалински, кхыйолча а районашка. Масала, Каргалински районе чуоттаяь кхоабаш 169 хьакха мара яц. Хьакхарч лелаелга лохде гIерташ йола боахаман кулгалхой ликвидаторски уйлаш толамца чакхдоахаргхиларах.

* * *

Нов. Яковлева докладах пренеш хилар. Эггара хьалха къамаьл дир ССКП Наурски райкома секретара нов. **Илюхина.**

—Колхозни строй дегIайоалаярах партес ю керда йоакхо ше йолча, юрта боахаман продукташ йоахилга лакхдарна Іалаьмате боккха лоархIам болаш болча ССКП Центральни Комитета июньски Пленума соцама чIоагIа раьза хилар Наурски района юрта боахаман къахьегамхой, йоах нов. Илюхина.

ССКП ЦК февральски Пленум хинначчул тIехьагIа колхозни вахара чухь Іалаьмате доккхий хувцамаш хиннад. Наурски районе колхозашка ехкай 5 млн. сом совгIа мах бола 86 трактор, 51 комбайн, кхыйола бIаьш машинаш а. Кердача хьалашка болх беш, колхозаша техникаш дикагIа пайда эц, толам а болаш чакхдаьхар бIаьстанара балхаш. Хала ха латташехьа а, 10-ча июле кхаччалца йолча хана ка болча ялатех 72 процент чуийцад. 30 июне тIакхоаччашехьа а ялата заготовкаш яь яьннаяр, ССКП ЦК июньски Пленума соцама жоп луш района колхозашеи совхозашеи планах оттаяь хинначчул шозза дукхагIа паччахьалкхенга ялат дехкад, 100 эзар пунт кхы а йохкаргIолаш декхар тIа а нийцад.

Укх шера миссел чIоагIа цхьанна а хана болх баьбац района юрта боахаман къахьегамхоша, — йоах нов. Илюхина. — Цу селлара чIоагIа хьегача къин гIулакхаш гуш да боахаман ерригача участкашка. Масала, хьаэцаргда вай шура яьккхар. 3—4 шу хьалхагIа цхьан Іаттагара йоаккха шура ерригa а 950 кг. яр, хIаьта укх шера хьалхарча ах шера яьккха шура я 1207 кг. ДIадахача шера укх ханаца нийсйича шура яьккхар 27 процентн тха — 15 процентн лакхдаьд районо. ДIахо а хьайбай продуктивность лакхъе лерхIаш, районо хьаю массаз а кхоачам беш хургIола доакъарий база. Дахача шера хинначчул дукхагIа йол кийчъяьй, цхьан Іатта лаьрхIа 12,5 тоннал кIезигагIа йоацаш силос йолларгья.

Нов. Илюхина дIахо дувц юрта боахама Министерствони совнархоза кхачан промышленноста управленени оагIонгахьара районе колхозаштеи совхозаштеи кулгал дара кхоачамбоацарех. Тракторашеи кхыча машинаштеи эшача запасни оатхалех Сельхозснабо колхозаш кхоачамбоацаш Іалашъеш хиларах критика ю цо.

Дош лу респотребсоюза председатела нов. **Стерленкова.**

— ССКП ЦК-а июньски Пленума соцамои юртбоахаман продуктай загатовкаш яра кердача хьалех СССР-а Министрий Совето тIехьа тIабаьча соцамои доккха декхараш утттаду торговлен организацешта хьалхашка, — йоах нов. Стерленкос.—ДIадахача шера юрта боахаман массайолча тайпарча продукцен план кхоачашъе мегар Нохч-ГIалгIай респотребсоюза. Укх шера ах шера йоагIа тхаи фуаши кийчдара план а толамца кхоачашъяьй. Цхьабакъда дукхагIа хиннача заготовкаша дIадех потребительски кооперацен болх дIахо а тоабар. Овощаш яхареи, уж кийчъяра а йохкара а дешаш хьоадаь. нов. Стерленкос теркам тIабохийт колхозашкеи совхозашкеи овощаш кхоачамбалла лелаеш ца хилара. Хьалха хьайоалача жабуцагара дIаийккхача, кхыйола овощаш йохкара гIулакх во вIаштIехьа даьккха да Грозне.

Укх шера республике арахьара тIаяхьаргъя 20 эзар тонна коартолаш, хIаьта уж дIаоттае 8 эзар тоннана мара складаш яц. Торговлен Министерство а кхыйола организацеш а декхарийла е еза коартолаш йовргIоацаш уж дIаоттаяь лоаттае моттигаш кийчъе а бIарччача шера хадданза уж йохка хьалаш вIаштIехьа даха а.

Сунженски района ХХ-ча партсъезда цIерахча колхозо соцам баьб потребительски кооперацена тоъал дукхача овощашта переработка е — йоах нов. Стерленкос. Оттаяьча договорах респотребсоюзо колхоз Іалашъю тараца, эшача хIамашца, хIаьта колхозо нарсаш, кабуц, кхыйола овощаш берхIала йохк. Нагахьа санна из дика гIулакх республикан ерригача колхозаша чакхдоаккхе Грознен къахьегамхой Іан тIехь хадданза овощех Іалашбара декхар толамца кхоачащдергда.

Партеси правительствоси колхозни строй дIахо а дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи леладу гIулакхаш дика доагIаш да юртбоахаман производство лакхъярна, колхозий болх тоабарна, — йоах ССКП Шелковски райкома секретара нов. **Синяткина.** — Из дика гуш да Шелковски районе а. ДIадача шера, МТС-о колхозашта гIулакх деча хана 10 июле хьекха хинна цон 7570 гектар яр, кийчъяь йол 1160 тонна яр, хIаьта укх шера цу ханачухь хьекха цон 15567 гектар я, кийчъяь йол 7988 тонна я, вешта аьлча 7-нел дукхагIа.

ССКП ЦК-а июньски Пленума соцамашца хьалхле а лелаеш, Шелковски партийни организацес юрта боахаман къахьегамхой оарцагIа боах массайолча тайпарча юртбоахаман продукцен заготовкай план ханал хьалхагI кхоачашъе. Ах шера йоагIа план тIехкхоачашъяьй. ДIадахача шера цу хана хинначчунца нийсдича дулх — 2146 цент. шура — 1617 цнт., фуаш — 166 эзар., тха — 755 цнт. дукхагIа дIаденнад.

Колхозникаш чIоагIа раьза ба юрта боахаман цхьайолча районашта специлиазаци ярах йолча предложенена, — йоах нов. Синяткина. — Тха район дидкъа тха даккха жа леладара район я. 100 гектар лаьттан тIара лерхIаш 480 кг тха доакх цо хIанзехьа а. Тхаи дулхи дукхагIа даккхарах заданеш цу района теле нийсагIа хургда. Доахан доажаде дуккха моттигаш йолча района колхозаштеи совхозаштеи арахьа дIалехка доккхий доахана Іулаш леладе мукъа бала беза, царца кIезига шура йоагIа доахан шоай дакхаш дола Іаьсий а тIехьа долаш. Бежан дулх даккхар чехкка лакхде торо лургья цу гIулакхо.

Заготовкай къаьнарча системо экономически пайдане йоаца культураш лелаяйтар колхозашка, боахаман эггара дикагIа дола доакъош дегIа ца доахкийташ юха теттар. Специализаци чехкагIа чакхъякхха еза, йоах нов. Синяткина. Жа леладарал совгIа, Шелковски районе комсий бешамаш а дукхагIа хилийта еза.

Овощай-шури № 2 йолча совхоза директора нов. Орешкина къамаьл ду.

ССКП ЦК-а февральскии июньскии пленумаша МТС-аш эргаяхарахи юртбоахаман продуктай заготовкаш яра а цар маьхий а хьалаш хувцарахи даьча соцамаша вай декхарийла ду юртбоахаман продукцен производство дегIаяра еррига торонаш йолаялийта. Уж торонаш хIара боахаме а я. Цхьабакъда царех хIанз а пайда во нийбу, — йоах цо.

Овощай-шури № 2 йолча совхозо город Грозне баха нах шурех, дулхах, овощех, сомех Іалашбу. Из декхар кхоачам боллаш чакхдаккхац цо. ХIана даккхац цо? аьнна хоатталу. Юрта боахаман Министерствос кIезга йоакхо ю совхоз нийса дегIаяра. Масала, хьайбаш леладу керттера ферма йолча, хьайбаш доажде моттиг яц, цонаш яц. Доакъар кийчду моттиг 45 километр гаьна я. 11—12 кепиг даха дезача когаметта 1 соми 50 кепиги дода совхоза аьла цхьан килограммага. Доакъара мах иштта лакха болча хьайбаех йоакхача продукцега дIабода мах лакха латт. Юххе дада паччахьалкхен мукъа лаьтташ дIадала деза совхоза, цхьабакъда юрта боахаман Министерствоси землеустройствон управленеси из дош къоастадеш дац.

Боахама дIахо специализаци янза яргьяц. Совхозага 2500 бежан да, хIаьта а детта доахан 500 мара дац. Фу шури совхоз я из? Иштта дукха дола доахан кIезига деш детта доахан 800—1000 Іаттага кхоачаш дукхагIа дарах йола предложени оттаяьяр. Из дош къоастадаьд юрта боахаман Министерствос.

Болхлоех совхоз Іаланъергйолаш, совхоза наха чубаха цIенош хьалдар динза даргдоацаш лерхI нов. **Орешкина.** Цо иштта дех бахача нахага овощаш йохка городе ларекаш хьаелла совхоза мукъа балар а.

Трибуне ва республикан юрта боахаман министр нов. **Андреев.** Арахецача продукцега дIабода мах лохбе лерхIаш техникаш лакха овсарле йолаш пайда эцара дешаш дувц цо. Шоай доалахьа техника йолча Наурски, Сунженски, Шелковски, Грозненски районий колхозаша техникаш бу болх 20—30 процент лакхбаьб. Цхьабакъда дукхача колхозаша во ийбу пайда техникаш, толхаю из, ремонт еш итташ эзараш сомаш дIаухийт. Машинашка во хьожаш хилар, механизатораш кIезига говзал йолаш хилар да из. Технически кадраш кийчъяра а юхакийчъяра а дешай терко е еза.

Укх шера ялат чу а эц, доакъараш кийч а ду ха во эттача хана, — йоах Андреевс. Каст-каста хулача догIаша холонаш тIаоттаяьй. Хьакханза дола дукха ялат лаьтта дижад. Ялат къаьстта мела чуэц МагIалбике, Назарановски, Надтеречни районашка. Цу районаша кхытIа а болх байта беза. Ялат кхьачад яхаш бахьан а доахаш, ялат раздельни хьисапе чуэцилга юхатетта йиш яц. Из бакъахьадац. Ха оттара хьалага хьекха Іодилла деза, хIана аьна аьлча касарах уллаш довц из.

Республике дIайийна 75 эзар гектар хьажкIаш я, 25 эзар гектар ардаш тIа кхытIа дIа а ювргья. Гучох дика хьувкъаргья уж. Цу рузкъах дикагIа пайда мишта эцарга аьнна уйла е еза. ХIанз эттача хьалашка диллача дIайийнача хьажкIий кхаш хьайбаш доажаде къестадича бакъахьа хургдар, хIана аьлча моша доакъар уж ца хилча а дукха да. ДIайийнача хьажкIий лоархIам болча даькъах хьажкIий фийг чIоагIбаладехьа силос еллача пайданегIа хургдар, цунца доакъара баланс лакх а лургьяр. Ялата лаьрхIа 27—30 эзар гектар хьажкIаш йита еза, дIаде фу дIаоттаде а паччахьалкхенца расчет е а.

Дош лу Курчалоевски райисполкома председатела нов. Шатаевна. ССКП ЦК-а июньски соцама а обязательни поставкаши МТС-аша деча балхех тела натуроплатеи дIаяккхарах, юртбоахаман продуктай кердача порядках, маьхех, хьалех СССР-а Министрий Совета соцама а лоархIам юрта боахаман къахьегамхошка дIабовзийташ дукха болх баьб районни партийни организацес. Уж исторически документаш цхьа барт а болаш могадаьд.

Района колхозаш ялат чуэцаш я, — йоах нов. Шатаевс. «Дружба» ахача, Орджоникидзе цIерахча, «Новая жизнь» яхача юртбоахаман артелаша дукхагIа дола ялат раздельни хьисапе чуэцаш да. ХIанзехьа а хлебозаготовкай план кхоачаш а яьй цар, планал совгIа паччахьалкхенга ялат дохкаш а я уж. Района юкъе ядача колхозаша муках шин дийнахьа чу а нийцар, из культура паччахьалкхенга йохкара план кхоачаш а йир.

Ялат чуэцилга а из оардилга а йисте даккха хIара йиш йолча сахьата болх бу хIанз. Агрегатаца болх беш бола нах масса хана кхай тIа хул. ССКП ЦК-а июньски соцамо дог гIоз а дькхха, района юрта боахаман къахьегамхоша планал совгIа 500 тонна кIа дохка дош деннад.

Республикански организацей адресах доагIа кхоачамбоацараш дукха белгал даьхар нов. Шатаевс. Цо аьлар, колхоза кхаш районни центра 50—70 километр гаьна доллашехьа а, респотребсоюза председатель нов. Стерленко района автолавка яла ца тугаш хилар хIанад ховш дац. Районе тIаьш тахкара а наькъаш тоадара а цхьаккха хIама дац.

Партен Грозненски райкома секретаро нов. **Филиппов** дийцар районе доаккхаш дола ялат тIехьхьарча диъ шера шозза дукхагIа хиннилга. Лакхадаьннад хьайбай продукташ йоахилга, айеннай колхозий экономика. ССКП ЦК июньски Пленума постановлени геттара боккха лоархIам болаш я.

Юрта боахама продукташ дукхагIа яха наьха материальни безам лакхбарна йола ленински принципа практически чакхйоаккхаш хилара хьокхам ба из.

Юрта боахамерча дешаех лаьца партеси правительствоси даьча кердача соцамаша къаьстта дика гIо дергда экономически тIехьаюсаш йола колхозаш тоаярна, уж хьалхалаттачарна тIехьакхеярна новкъостал дергда. Кердача маьхех хьалхалаттача 1 Мая цIерахча колхоза пайда 47 процент дукхагIа хургба, хIаьта экономически низ боацаш йолча Ленина цIерахча колхоза пайда шоззанел дукхагIа хургба.

ДIахо ялат чуэцара гIулакх а дийца, районо ялат дIадалара планхаьнал хьалхагIа кхоачашъяь хиларах а района къахьегамхоша планал совгIа кхы тIа а 100 эзар пунт ялата дIаяла аьнна декхараш тIаийца хиларах а пленумага хоам бу нов. Филиппов.

Цхьабакъда колхозаши совхозаши хIанз а пайда эйца яьннаяц йолаш йолча ерригача резерваех. Из хьахьокх хьалхалаттача доаркаша шоаш беттача хIара Іаттагара ерригача районе юкъера лаьрхIача йоаккхачул цаI-ах-шозза дукхагIа шура йоаккхаш хиларо. Ялаташ чуэцара балхаш а иштта сихагIа лела йиш йолаш дар, нагахьа санна берригача механизатораша, хIанаде 200 а кхы совгIа а гектар ялаташ чуийца болча хьалхалаттача механизатораша доахараш санна дола хьокхамаш доахаре.

Нов. Филиппов аьлар, районера колхозаши совхозаши хьатIадоагIа-ча шера ах миллион оалхазар чуот-

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа)

ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пленум

тадаь яхаба лерхIаш хилар. Дулха кхоачамаш дикка сонцоахаргда цу гIулакхо.

Лоаман районий боахамаш дикка айдерздола наькъаш гойташ дола дешаш дийцар партен Веденски райкома секретаро нов. **Асхабовс** ший къамаьлаца. Цо аьлар, аха мегаргдола лаьтташ районерча колхозашка кIезига хилар. Дукха нах бахаш йолча районерча цхьайтта колхозаг пайда ешаш дола лаьтташ хIаранега 100—150 гектар да. НГIАССР орцкомитето ший хана решени яьяр кхыча районагара тхона лаьтта хоададе аьнна, цхьабакъда цул тIехьагIа сендухьа хийцар а ца ховш из решени хийцар.

Районерча колхозашка доахан кIезига да. Тхона мукъа беннабар Наурски районера уж аца. Оаха аккредитив дахьийтадар, цхьабакъда Наурски колхозаша доахан дохка тигац, хIаьта районни организацеша тхона новкъостал а дац.

— Машинно-тракторни станцеш эргаяьхачул тIехьагIа, — аьлар Наурски районерча «Россия» яхача колхоза председателе нов. **Токаревс,** — вIаштIехьа болаш лела баьлар колхоза болх, техникаьх пайда дикагIа ец. Из хьаьокх кхыметтел укх бакъдолчо а. Ийс дийнахьа 3000 гектар ялат чуйцар оаха, ялаташ хIадалара план пхе дийнахьа 180 процент кхоачашйир. Тха артело паччахьалкхен амбарашка чудоассахир 20 эзар центнер ялат. Шоай тороний чот а яь, паччахьалкхенга кхы а 3000 центнер ялат дохка лаьрхIад артела къахьегамхоша.

Колхоза доккха новкъостал дир городерча организацеша. Цар дукха транспорт елар. Цадахача шерашка санна йоацаш дика кийчъенна ялат увза яьхкар укх шера колхозе ерригa автомашинаш.

— Наурски ремонтно-технически станце, — аьлар нов. Токаревс, — колхозашта эшарашка тика хьож. Из ала йиш яц сельхозснабен автотракторособытен болхлоех. Кхыметел шоай складашка ялаш йолча материалашца а колхозаш Iалаш ца еш сайцай уж. КIезига кхоач оатхалаш ремонтно-технически станцега а.

ССКП обкома секретара нов. **Сагаевс** ше даьча къамаьлаца керттерча даьке кулхи шурел дакххара а цIададара а гIулакх дийцар. Даьха толамаш ше дувцаш аьлар цо, дукхача районашка доахан цебара гIулакх во латташ хилар. Ачхой-Мартановскин Урус-Мартановскин районашка кхоачашъяц летта доахан кхедара план. Цу тайшара тIехьайисай Шалинскин, Сунженскин, Каргалинскин районаш а. Юрта боахаман Министерствос из гIулакх мога а могийт е из тоадарна деш хIама а дац.

Хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхарнен паччахьалкхенна дулх дукхагIа цIадаларнен хьайбаш дикагIа кхаба деза: бийсанна доажаде а хьажкIаш екка а еза, туйра тIехьа яххалца доахан доажаде сийна доакъар хурдолаш ялаташ чуйца даьннача лаьтташка хьажкIаш дIве озл.

Цахо дувц нов. Сагаевс, лоаман районашкарча колхозий хьайбай фермашкара балхаш тоадарна царг ца хиларах, дажа ухийташ а чуоттадаь а доахан тоадарах, хьакхарх кIезигIе гIерташ дола гIулакхаш хадда цIадахарна царг ца хиларах. Цо аьлар, хьакхарч лелаеча фермашта доакъарий база вIашагIойлла еза яхаш хабараш дукха дийце мара, бокъонца цу гIулакха деш хайра хIама дац юрта боахама министерствера болхлоша. Болакаш дIаера план кхоачашъяьяц, кхыметтел соян фу а хьайцадац министерствос, и. вх. дI. Мадарра дувц нов. Сагаевс, чакхдаьхача хьайбаш дебадергдола а юкъарча хьайбашкара йоала продукташ алсамйоахаргйола а гIулакхаш.

Машинно - тракторни станцеш эргаяхарах а колхозашка техника йохкарах а хиннар дийцар ший къамаьлаца МагIалбикерча «Кавказ» яхача колхоза агрономо нов. **Кочневас.** ХIанз артелера болх дикагIа лел, йоах цо. Кхаь дийнахьа чуйца баьлар 557 гектара тIарда берригa гурахь бийна мукх. Касткаста делхаш догIаш доллашехьа а кIа чуцара болх дика лел.

ССКП ЦК июньски Пленума сонамо керда наькъаш хьаделл колхоза боахам тоабарна. Укх шера 6.360 эзар сома пайда бе лерхIаш яр колхоз планах хIаьта кердача маьхех 8.800 эзар сом хургба иза. Трудоденах луш бола мах а иштта планах лийрхIачул 3 сом гаргга дукхагIа хургба. 30 процент екъаш йоацача фонде дIачудала лаьрхIад колхозаша укх шера.

Лаьттанцарча балхий культура лакхъяр дувцаш нов. Кочневас аьлар, хувцаш культураш дIаера гIулакх да колхозе юкъедаьккха а Іомадеш а, ялаташ дикагIа дебардгола кердача тайпаех дола фу да дIадувш. Гурахь ялаташ дIаде лаьтташ хIанзе а оахаш латт.

НГIАССР Министрий Совета председателе заместитель волча нов. **Дороховс** республикан юрта боахам дегIабоагIаргбола наькъаш дийцар. Ялаташ чуэцар ше дувцаш цо аьлар, хIанз тIалаттача хьалашка ялаташ ца дойтарна цаI мара боаца никъ ба раздельни способах ялаташ чуэцилга массайолча моттигашка цIадоаржадар.

Сунженски РТС директора нов. **Табакос** аьлар, цхьабола колхозий хьалхде лелаераш ерригa ремонт кхашка е колхозий мастерскешка е гIерташ ба, хIаьта цхьабараш эшачул дукхагIа трактораштеи кхыча машинаштеи запчастеш Іалашъе гIерташ ба, аьнна. Уж гIулакхаш харцахьа а да, хIаьта цар зе мара пайда а бергбац.

Запчастеш лоаттае езаш йолча организацеша болх во бу. Цар кIезига хьаехь запасной частеш, хIаьта оатхалаш ца хилар бахьан долаш тракторашт ремонте латташ дукха гов. Нов. Табакос йоах дIахо, ремонтни балхашта долча маьхий а РТС оборудованеца Іалашъяра а дешаш сихха къоастаданза дарг ца хилар. Дерригa а кхетадеш дац ахча хьахецара гIулакх а, йоах цо.

— Колхозий тракторашта ремонташ яра планаш утттаю оаха,—йоах нов. Табакос. Хьакхьчача заявкашка хьежача тракторашта бIарчача шера хадданза е езаш йола ремонт сезонах е езар кхерам болаш я. Массайолча колхозо еннача заявкаех шоай тракторашт ремонте оттаю октябрьн, ноябрьн декабрьн бетташка. Из да техникаех тишъяллаца цар пайда эцарг хилар. Цул совнагIа тха РТС йиш хургьяц кхаь бетта чухь ерригача машинашта бокъонца дика ремонт е. Колхозаша бIарчача шера хадданза ремонташ ергйола болх бе беза.

* * *

«Республике чуIе цIенош а культурно-бытовой гIишлонаш а хьалъяра гIулакх мишта лел а из болх тоабар а» дувцаш доклад йир ССКП обкома секретара нов. **Сайкос.**

— Вай мехка Коммунистически общество хьалъяра сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдеш, — йоах цо, — халкъа вахара хьал тоадарна хадданза йоахко ю Коммунистически партеси Советски правительствоси.

Советски сагах еш йола из йоккха йоакхо къаьгга хьахьокх вай мехка хьалъеш латтача чуIеча цIенойн культурно-бытовойн йоккхача гIишлонаша.

Советски Іаьдал латтача шерашка городашкареи города хьисаперча поселкашкареи чуIе цIенош 3,7-зза дукхагIа хиннад. Къаьстта сиха хьалъе йолаелар чуIеча цIенойн культурно-бытовойн гIишлонаш тIом сацачул тIехьагIа. ТIом сацачул тIехьагIа цIадахача хьалхарча итт шера городашкен города хьисаперча поселкашкен керда хьал а дир дехараш юха метта а оттадир 300 млн. квадратни метр гаргга чуIе цIенош. Уж да революци ялалехьа Россе ерригача городашка хиннача чуIеча цIеноел 1,5-зза дукхагIа.

ЧуIеча цIенойн культурно-бытовойн гIишлонаш дукха еш хилар хьахьокх вай республике. Аьлча кхоачам ба. Советски Іаьдал латтача шерашка республикан городашкара чуIе цIенош 12-зза дукхагIа хилар, хIаьта юкъера лаьрхIача цхьан сага кхоача чуIе моттиг 30 процент дукхагIа хиннай. Школашкара моттигаш 14-зза дукхагIа хиннай, больницешкара маьнгеш — 13-зза. Нагахьа санна революци ялалехьа Нохч-ГIалгIай мехка цхьа библиотекеи массехь кинотеатри мара хиннадеце. хIанз вай республике я 279 клуб, 396 библиотека, 184 киноустановка.

Овлангара денз сибат хувцаденнад Советски Іаьдал латтача шерашка вай республикан центра — город Грозне. Алхха укх тIехьарча 10 шера цига чуIе цIенойн культурно-бытовой гIишлонашн хьалъярга, из хозъяь тоаярга дIадахийтад 700 млн. сомал дукхагIа ахча.

Нах чубаха цIенош дар дIахо а дегIадоаладара дола партеи правительствоси соцамашн республика юхаметтаотаяреи, цIауха нохчийн гIалгIайн баха дIанисбареи доккхий декхараш кхоачашдеш республикан партийнийн советскийн органашца, боахамеи гIишлошъечеи организацеша къахьегамхоша хьинаре дакъа а лоацаш къаьстта дукха болх баьб нах чубаха цIенош, культурни вахара объекташ хьалъеш городаш нах баха пункташ тоаеш.

Планах 51 эзар квадратни метр йолча хьал а даь нах чубаха дIаденнад 62,5 эзар кв. метр цIенош, из 20 эзар кв. метр дукхагIа да 1956 шера даьчул. Цул совгIа, къахьегамхоша паччахьалкхен кредита новкъостал а Іоадаьча шоашкарча ахчах а хьалдаьд 17 эзарнел совгIа чубаха цIенош, юкъара площадь 530 эзар кв. метр а йолаш, царех 15.675 цIа юрташка даьд.

Промышленностани гIишлошъярнен доал делга хувцаро, совнархоз вIашагIойлларо, халкъа боахама доал дарна моттигерча советий лоархIам айбаро дика гIодир нах чубаха цIенойн культурни вахара объекташ еча индустриальни методаш шерра юкъе кхувла яьннача гIишлошъеча организацеша. Аьшкбетонни хIамаш гIишлош еча лелаелга айденнад, кирпишкий заводий низ чIоагIбеннаб, хIара ден-бус 420 эзарнел тIех кирпишк ю цар, кIир йоаккхилга шозза дукхагIа хиннад. ВIашагIделлад гипсах йовкъаш ехка Іаькъаш елга, сборни колоннаш, балкаш, балконаш, басараш, кровельни, электроустановочни материалаш хьаелга.

Цхьабакъда, республике баха нах дукхагIа хиларах, вайцига къаьстта холуш да нах чубаха цIенойн культурни-вахара объекташ ца тоилга. Цунца дувзаденна ССКП ЦК де аларца обкома бюрос оттайир 3—4 шера алхха нах чубаха цIенойн культурни-вахар гIишлойн хьалъярна 700 млн. сомал тIех ахча дохийтаргдола мероприятеш. Хьалде деза 266 эзар кв. метр нах чубаха цIенош, 60 школа, школашта-интернаташта 4 общежити, 40 берий учреждени, 13 больницеи дарбан корпусаши, родильни ши цIа, иштта кхыйола культурни-вахара учрежденеши коммунальни гIулакха кхыйола объекташ.

Республикан городашкеи юрташкеи паччахьалкхено гIишлош хьалъярал совгIа оттадаь да къахьегамхоша паччахьалкхен кредита новкъосталцеи шоаш Іоадаьча ахчахи 60 эзар цIа дергдолаш, юкъар площадь 900 эзар гаргга кв. метр а йолаш.

Оттаяьча программо ма-яхха укх шера республике алхха паччахьалкхено хьалдеча нах чубаха цIенойтеи культурни вахара объекташтеи хьожадаьд 130 млн. сом гаргга ахча. Хьал а даь нах чубаха дIадала деза 65 эзар кв. метр цIенош, хIаьта военведеи предприятей специсточникийн лоархIам бича 90 эзар кв. метр, 14 школа, 2 больница, 6 берий учреждений, 2 бани, районни центрашка 3 клуб, культурни-вахарен коммунальнийн кхы а дукха объекташ.

Декхараш доккхий да, цхьабакъда кхоачашделга хIанз шорта лел. ВIалла а нийса дац цIенош хьалдарна, къаьстта культурни-вахара гIишлош хьалъярна хьахецаш дола средствош вай бизза пайда ца эцаш дусилга. ДIабахача 6 бетта нах чубаха цIенош дIадалара план 30 процент мара кхоачашъяьяц республике. 65 эзар кв. метр нах чубахача деча цIеноех, царца совнархозе гIолла — 35 эзар кв. метр, нах чубаха дIаденнараш 20 эзар кв. метр мара дац, хIаьта культурни-вахара объектех йистеяьнна ши школеи берий беши мара яц. Культурни-вахара гIишлош хьалъелга къаьстта во лел. 1957 шера хьахийца средствоех 68 процент укх шера ялх бетта 30 процентн мара пайда ца нийцача «Чечингстрое». ГIулакх дикагIа дац, 1957 шера культурни вахара гIишлош хьалъяра планаш кхоачаш ца яьча укх шера ах шера план 30 процент мара кхоачаш ца яьча № 12 йолча тресте а.

Нах чубаха цIенош делга кхоачаш ца дара кхерам болча хьалтIа я совнархоза нефтеперерабатывающи промышленностан управлени, энергетически управлени, коммунальни боахама министерство, юрта боахаман министерство.

Кхы сатоха йиш йолаш дац совнархозон НГIАССР Министрий Советон, промышленни предприятейн организацейн кулгалхоша хозспосоца цIенош хьалдарна яхийта еза уйла тIа ца йохийтилга, цу тайпара цIенош делго хьалдеча цIеношта юкъе 50 процент дIаloацашехьа а.

Нах чубаха цIеноши культурни-вахара объекташ хьалъяь яхара гIулакхаш во лелача хьатIа кхачар эггара хьалха дашха йиш я нах чубаха цIенош, къаьстта культурни-вахара объекташ хьалъяра дешаш дукхача партийнийн комитетийн, боахама кулгалдерийн керттерча теркаме доацаш хиларца. Из бахьан долаш цIенхоштта кхоачамбоацараш да гIишлош хьалъяр вIаштIехьадаккхара юкъе. Кхоачам боллаш юкъе а кхаьхьац пайда а эцаш индустриальни методах —заводе хьаьча прогрессивни сборни конструкцеех, йоккхаблочни йоккха-панельнийн пенийн конструкцеех, кирпишкех дай пенаш хьадоттарах. Хала долчеи дукха къахьега дезачеи балхашта механизаци яр лоха латт. Иштта, гIишлош хьалъеча дукккача площадкашка къахьегам вIашагIоллар мела лел, гIишлош хьалъе материалашца Іалаш ца беш моттигаш хул, хIанз а дIаяккханза я ший ханнахьа нарядаш дIа ца ялара харцахьара-зенера практика, цо болх боацаш дукха латтийт болхлой.

Нах чубаха цIеноши культурни-вахара объекташ хьалъярна цIенхоштта Іаткъаш да харцахьа планировани яр, совнархозон НГIАССР Министрий Советон дукккача объекташка гIолла средствош дIадекъарах шерагара-шерага юс йистеяланза гIишлонаш, средствош дайда ца эцаш латт, ханаш йIаьхьу. Цу тайпара практика дIаяккха еза. Капитальни балха планашта юкъе кхаьа еза материальни ахчани средствашца Іалашъяь йола объекташ.

Доккха кхоачамбоацар да гIишлой дикал лоха хилар. Моттигаш хул столярни хIамашн йинаш тIаьдача хьун материалех деш, арахьара а чура а пенаш лоамен лагIаш дика ца дотташ, чура санитарни-технически устройствош дика ец. къаьстта лоха дикал йолаш да штукатурнийн отделочнийн балхаш.

ГIишлошъеча организацейн гIишлошъяр материалийн промыленностан предприятей кулгалхоша гIишлошъяра балхаш, гIишлой материалаш лоха дикал йолаш долга моггийт, браделаш къайла кхухьаш нийслу, гIишлошъяра дикал айярна лелабе беза къовсам лелабац.

— Балха дикал лакхъярна, йоах докладчико, профессиональни говзал лакхъе еза, болхлошкара денз инженерно-технически составага кхаччалца, гIишлошъеча балха дикагIа йола методаш Іомае еза ерригача категорешта. Из кхы тIа а эшаш да гишлош ерий балха говзал лакхъярна вай кIезига терко еш хиларах.

ГIишлошъяра балхий дикал айяра къовсам лоаттабеш боккха лоархIам болаш я нов. Федотовс кулгалдеш йола архитектурно-строительни тIахьожама органаш. Цхьабакъда, цар шоашта тIадилла гIулакхаш кхоачашдац, хIаьта шоашта еннача бокъонех бизза пайда а эцац. ГIишлош хьалъеча хана тIахьожам лоаттабе безача, цар дукхагIа йолча хана гIишлой объект йистеяьлча мара белгалдац цара балхаш лоха дикал йолаш даь хилар.

ГIишлошъечеи проектнийн организацей балха юкъерча кхоачамбоацарех дувцаш, цIенхоштта претензеш духьала яха еза заказчикашта а — промышленни предприятештеи организацештеи хьалхле лелаерашта, царех дукхагIа бараш подрядни организацешта гIишлошъяра беррига бехктокхам цIатIа биллаб, царна новкъостал ца дарал совгIа, цхьайолча хана юхатетт гIишлошъеча организацей ритмични болх, финансировани хан-ханнахьа ец, ца тоъаш йолча оборудованена комплекси яра специальни материалаш лахара дешаш тоъам болаш леладац, гIишлошъо организацеш ший ханнахьа Іалашъяц технически документацеца. Масала, дешара Министерство латкъаш я «Чечингстрой» тресто болх во бу яхаш, цхьабакъда цунца цунца цхьана шоаш юхасецаду балхаш, хьалъеш латтача школашта ший ханнахьа финансировани ец. Промстройматериалий управленес хIанз а вIашгIехьадаькхадац № 1 йолча кирпишкий завода поселке нах чубаха хьалдеча цIенна финансировани елга, хIаьта 300 эзар совгIа сом треста декхар а хьаьрчад цох.

Цахо нов. Сайкос дувц гIишлош хьалъю материалаш хьаеча предприятей балхацара цIенхоштгарча кхоачамбоацарех. Цар хьа ца еш ютт дукха кирпишкаш, алебастр, кIир, бутови кхера и. к. д., моттигерча ресурсех геттара во пайда ец.

Нах чубаха цIеноши культурни-вахара объекташ хьалъеча дола кхоачамбоацараш цIенхоштта Іаткъаш да, республике хIанз а геттара лакха бола, гIишлош хьаеш дIабодача маьха. Из лохбарна цасоццаш къовсам лоаттабе беза вай.

Подрядни гIишлош хьалъярца цхьана тIехьарча шерашка шерра даьржад промышленни предприятеша цу предприятей болхлошен гIулакхерча нахеи къахьегама дакъа а лоацаш цIенош хьалделга. Из чIоагIа лоархIам болаш гIулакх да, цхьабакъда укхаза моттиг я оттаяь порядок телхаеш, из да гIишлош хьалъеча цхьайолча предприятей кулгалхоша керттерча деятельноста основни средствош, фондах йола гIишлош хьалъю материалаш оборудованни цига дIа а ухийташ керттерча производственна, нах чубахеи промышленнийн гIишлош хьалъяра паччахьалкхен планаш кхоачашъярна зе деш хилар. Цу тайпара практика хилийта йиш яц.

Докладчико дувц шоай цIенош деш боахкачарна теркам чIоагIагIа бе безилга. Укх шера наха шоаш шоашта хьалде деза 17 эзар цIа. 550 эзар кв. метр площадь а йолаш. Уж гIишлош хьалъелга вIашагIолларна дукхагIа теркам тIахийта беза.

ГIишлошъечеи проектни организацей, гIишлой материалаш хьаеча предприятей балха юкъера кхоачамбоацараш доашхаш нов. Сайкос белгалдоах гIишлош хьалъерашта юкъе кхетамца хьалкхебара болх мела лелабеш хилар. Масала, «Чечингстрой» треста 400 гаргга болхло волча № 1 йолча гIишлошъеча управленен партийни организацe коллектива юкъера беррига политически болх докладаш ешарца лелабу. Укхаза агитколлектив яц, кIезига арахеш пенгазеташ, гойтара агитаци яц. Цу тайпара хьал да гIишлошъеча кхыча организацешка а.

Къонача нахаца беза балхаца а да дукха кхоачамбоацараш, уж тIехь-тIехьагIа безамца стройкашка ухаш боллашехьа. Из — боккха низ ба, цхьабакъда партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша тоъам болаш бац кагийча нахацара болх, цар балха говзал лакхъярна е еза терко яц, цар дехари, царна эшари во Іомаду, общежитешка бахача кагийча наьха е еза йоакхо яц.

Докладчико йоах, областан партийни организацен дехкар да, партийни, советски, профсоюзни, боахама организацей теркам долаш дола кхоачамбоацараш Іадаьхарна тIабахийтар, нах чубахеи культурни-вахареи гIишлошъяр сихдарн. тIехьадаха йиш йоацар дарца укх шера юхейисача хана капиталовложенех бизза пайда а нийца цунца цхьана 1959 шера эшаш йола задел яр Іалашдар.

* * *

ШоллагIча дешах йолча пренешка къамаьл дир Грозненски горисполкома председателе нов. Брыксина.

— Укх шера, — аьлар цо, — вай город йилла 140 шу даьннад. Цхьабакъда цун дукккача шерашка хиннача исторен чухь даьдан Сийлахь-боккха Октябрь котбаьннача хана денз даьр. Къаьстта дукха гIишлонаш хьалъяьй тIехьарча шерашка. Нах чубахеи коммунальнийн гIишлонаш хьалъярна дукккха миллионаш сомаш ахча ухайт. Толаме чакхйоалаш латт города газификации теплофикации яр. Цхьабакъда цIенош хьалдар хIанз а наьха эшарел тIехьадусаш да. Гарггарча 10 шера хьалде деза 1.365 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош. Из программа кхоачашъярна реальни торонаш йолаш а я.

ГIишлош хьалъяра юкъерча керттерча кхоачамбоацарех цаI — цIенош хан-ханнахьа эксплуатаце дIа ца далар да. Соахка, масала, 75 процент цIенош йиълагIча кварталле мара цIадаланзар. Укх шера из тайпара ГIулакх ца хилийтар духьа партен горкома бюроса йIенош дIателара хIара кварталах йола график оттаяьяр, хIаьта партен райкомаштеи райисполкомаштеи из кхоачашъярга цIенхоштта хьажа тIа а дилладар, цхьабакъда из график хIанз кхоачашхулаш яц.

Хьалдеш дола цIенош дика доацаш а дуккха моттигаш я. 26 доккхийча цIеноех дика оценка йолаш 11 мара дIаденнадац, хIаьта тIехдика оценка йолаш цхьаькха цIа а дIаденнадац. Лакха ба гIишлош хьалъярах цIабоца мах.

Нов. Брыксина теркам тIабохийт коммунальни объекташ хьалъяр тIехьадисарна а, хIаьта города водоснабжени дика ца хиларна а. Республикан совнархозо чернореченски хьастех пайда эцарна эшаш йола мероприятеш кхоачашъяц.

— Укх шера тха Министерстве, — аьлар унахценолораяра министро нов. Дагаевас, — 16 объект хьалъе лаьрхIа яр, цхьабакъда царех цаI мара хьалъяь яьннаяц. Больницаш хьалъяр во лел. Больницаш, хьалъярна дIахийца ахчах кIезига пайда эц. «Чечингстрой» тресто ладара лоаттаю балхашта контроль. Цо болх во белга дувца дукха ха а я, цхьабакъда болх тоабеш-м яц из. Цу треста строителашта юкъера кхетама болх волел. Цхьан стройке со йолаш, программа сихагIа кхоачашъярга строителаш тIахьехаш дола цаI плакат. цаI лозунг бIаргайовнзар сона.

Эсала лел планаца белгалъяь объекташ проектни документацеца Іалашъяр, цо юхатетт гIишлонаш хьалъяр. Нов. Дагаевас белгалдир дукккха дарбани берийн учрежденеш хьалъе лаьрхIача совнархозо из болх ладара белга.

ССКП МагIалбикан горкома секретарь нов. Аванесовс ший къамаьлаца белгалдир МагIалбике нах чубаха цIенош хьал дара хьалаш. Цо аьлар, МагIалбикан нефтянникаш чIоагIа нах чубаха цIенош эшаш ба аьнна. Цхьабакъда городе нах чубаха цIенош хьалделга чIоагIа во лел. Иштта 1957 шера эксплуатаце дIаденнад деррига а 550 квадратни метр цIенош. Партен горкомон Горисполкомон нах чубаха цIенош хьалдара итт шера йола план оттаяьй. Цу планах укх шера хьалдаь хила деза 4 эзар квадратни метр гаргга нах чубаха цIенош. Цхьабакъда уж балхаш сов ладара лел.

Цхьайола объекташ, хьалъеш латта массехь шу даьннад. Партен горкомон горисполкомон боаггIача бесса теркам бац моттигера строительни материалаш кийчъяра деша а. Во вIашагIъеллай материально-технически снабжени. Соахкалца нефтепромыслови управлений ший кирпични завод йолаш яр, цо города эцараш Іалаш а дора. Укх сахьате завод совнархоза дIаенна я. Цо йолаяьй завода реконструкци е, из маца чакхъярга хьвш а яц.

Цемент, хьу эш аьнна МагIалбикетела заявкаш дика кхоачашъяц, газови трубаш газови аппаратуреи лоадам болаш хьажаяц. Хьуна меттел железобетон эхийта йишйолаш моттигаш дукха я, цхьабакъда, цу бетона эша кагий герга аьшк ахац нефтепромыслови управленега. Къаьст-къаьстача наха шоашта гIирсаш хьалдеча метте кхы а вогIа да гIулакхаш. Юрташка гIирсаш деш болча наха материалаш лоаттаю кооперацес, городерчар йоакхо еш цхьаькха а вац. МагIалбике газ йилла трубаш а вентилаш а иштта кхыйола хIамаш эца а моттиг яц.

«Сельстрой» яхаш трест я республике. «Ингушски» совхозе бахача наха пхиаш цIенош а, баьч а, столови а, кхы гIирсаш а де дезш яр из трест, цхьабакъда, цу совхозе цо хIанзолца хьа даь хIама дац.

Дош лу ленински раисполкома председателе нов. **Минаева.**

Нов. Минаевс йоах, чIоагIъяьча графиках районе хьадаь дIадала дезаш 18147 квадратни метр наха чуIе цIенош дар. Раисовета сессес иницай из график. ГIишлонаш еча а боахаман а организацешца дага а даьнна 1958-ча шера 20 эзар квадратни метр чуIе цIенош нахага дIакхачийта лаьрхIад оаха. Ялх бетта йола план 107 процент кхоачашъяьй. 3789 квадратни метр хулаш дола ши цIа кхы а дIалургдолаш да июль бетта.

Нах чуIе а культурно-бытовой а гIирсаш хьалдарна йола планаш кхоачашъяр духьа хIара хьадеча цIенга хьожаш райисполкома членаш, депутаташ ба. Нов. Минаевс цIена хьабувц «Чечингстрой» треста болх, къаьстта цун № 1 йолча Попов керте латтача строительни управленен болх. Наха чуIе цIенош, бани, детсад, школа хьаелга цар меха леладара бахьан долаш цо критика йир цу управленена доале латтаришта. Ташкалински поселке бахача къахьегамхоша кхайкадаьдар укх шера поселканна теплофикаци йинза ярг ца хилари дуккха котельнеш екхаш ахчаш доаде доагIаш ца хилари. Бакъда, совнархоз из дош къоастадеш яц. Ший къамаьл йистедоалаш нов. Минаевс аьлар, наха чуIе цIенош а культурно-бытовой гIишлонаш а хьаелга сихагIа леладе дехкар тIаийцад строителаша, аьнан, партен Горкома бюрос чIоагIъяь план кхоачашъелга Іалашдарна.

— Тха района гIишлошъераша йоах цо республикан берригача гIишлошъерашка кхайкарал дир нах чубаха цIеноши культурни-вахара объекташ, ханал хьалха хьалъяь йистеяхара, шоай дIабода мах чуьнанахьа баккхара, балха дикал лакхъяра духьа социалистически яхь йоаржае уж тIахьехаш. Из тIахьехам хьалла ца беза.

Нах чубаха цIенош культурни-вахара объекташ хьалъелга укх шера во лелара бехк тIабилла беза партен обкоманна а НГIАССР Министрий Советанна а, — аьлар Грозненски райисполкома председателе нов. **Дудника.** Моттигашка оаха а кIезига теркам бу цу деша. ДIадахача шера тха районе хьалдаьдар 1.170 цIа, хIаьта укх шера хьалхарча ахшера 115 цIа мара даьдац. Укх шера оаха хьалде доладаьд нах чубаха 765 цIа, «Новый быт» яхача колхозе 350 моттиг йола клуб, 1-гIа Мая цIерахча колхозе 400 моттиг йола клуб. Уж объекташ хьалъю колхозий гIишлошъерий бригадаша. ГIишлошъеча тресташка диллача, цар юрташка бокъонца де дезача тайпара дац балхаш. Къаьстта школаш во хьалъю «Чечингстрой».

Материалаш ца тоъаро сецаду наьха шоай цIенош хьалделга. Оаха кхоачаш хьа ца эцаш йисай дукха хьу тховна тIаехка кирпишк, вIалла а лац тхона пенаш дотта кирпишк. ДукхагIа уйла тIаяхийта еза юрташка гIишлош хьалъярна. ХIанзарчоа холуш дац из. ХIанз колхозашка дика бригадаш я дика гIишлош хьалъе ховш. Цхьабакъда колхозашта новкъостал де деза гIишлоний материалашца.

Нах чубахеи культурни-вахареи гIишлош хьалъяра толам, — йоах совнархоза № 1 йолча кирпишкий завода керттерча инженеро нов. **Буцыгинас,** — стройкаш материалашца Іалашъярга хьажжаь хургда дукхагIа долча даьхъе. Ца ловш дале а гIишлоний материалий промышленностан дукхача предприятеша кирпишкаш, кIир, кхыйола материалаш хьаяра гIулакх во леладу. Полча торонех бизза пайда эцац. Из дашха йиш я доал кхоачам болаш ца дарца, планировани во вIашагIойлларца. Масала, июне № 1 йола завод ремонта соцайир, цхьабакъда гIишлонаш яреи гIишлоний материалийн управленес цун лоархIам ца барах заводо бетта йогIа план 50 процент мара кхоачашъяьяц.

Управленес харцахьа планировани ю алапен фондашта, цудухьа болхлоша бетта доаха алапеш каст-каста хувцалу. ХIанз завода эшаш дукха болхлой ба бокъонца тоъал кадраш яларе, цунна могардар йолаш йолча мощносташ тIа кирпишк 30—40 процент дукхагIа хьае.

Нов. Буцыгинас предложени йоалайир республике гIишлоний материалий цхьа трест йилла аьнна. Цо цунна хетачох предприятей болх тоабе торо хулийтаргья.

Вай республике йоккха уйла тIаухийт колкаш лелаяр дегIадоладарна, — йоах чхьаГIара-коньячни треста управляюще нов. **Корецкес.**— Хьаяьй керда совхозаш. Укх шера совхозашка гIишлошъярна хьоажадаьд 50 миллион сом. Ца ловш дале а, уж гIишлош хьалъе тIадилла № 12 йола трест цу гIулакхага шоллагIча аргIан гIулакхага санна хьеж. Ахшера нах чубаха цIенош дара план 29 процент, хIаьта промышленни объекташ хьалъяра план 3 процент мара кхоачашъяьяц.

Нов. Корецкес № 12 йолча треста кулгалхошта критика ю совхозашка гIирсаш хьалдарга уж харцахьа хьожаш хиларах, хIаьта балхаш сихагIа дергдолаш де дезар делга дех совнархозагара. Ший ханнахьа совхозашка нах чубаха а промышленни а объекташ хьалъяь йистеяхарга хьажжаь хургда республике комсаш лелаелга дегIадар.

«Сельстрой» керттерча инженеро нов. **Исламовс** бакъдир, хьалхарча ах шера тресто болх во баь хилар. Ах шера йола гIишлошъяра программа

Паччахьалкхен лоархIам бола гIулакх

Ялх бутт баьлча вай паччахьалкхен бахача наьха Ерригсоюзни перепись йолалургья. Из гIулакх паччахьалкхен боккха лоархIам болаш да. Баха нах лоархIаш дIаязбар эшаш да советски паччахьалкхен административни, боахама, культурни деррига доажъошта.

Баха нах мелаб ца хайча, цун состав миштай а уж баха мишта дIанийсбаьб а ца хайча вIалла а де йиш яц промышленни юртбоахамеи продукци дегIайоалаярна бакъахьа планировани елгеи халкъа материальни культурнийн лоаттам айбелгеи.

ХIанзарча общество дегIаяра хана баха нах лоархIаш дIаязбар эшаш а хиланза дергдоацаш а да производство а деррига общественни вахар а лертIа лелар вIашагIолларна.

Сийлахь — Йэккха Октябрьски социалистически революци хинначул тIехьагIа советски паччахьалкхене перепись яьй 1920, 1926, 1939 шерашка.

Ховш долчох цу хана денз дукккха лоархIамера гIулакхаш хиннад, — сийлахь — боккха Даьхен тIом, 5-ча 6-чеи пятилеткай шерашка промышленни юртбоахамеи производство вIалла ца хиннача тайнара дегIаяр, советски наьха вахареи культурнийн хьал дегIадар, луне тIемах лорадарна а халкъаш дегIаухаш дIахьалха ахарна а къовсам лелабеча халкъашта юкъе лаккхденнад Советски Союза сий.

Уж деррига гIулакхаш белгалдаь хьахьокхаргда Ерригсоюзни перепись яьча материалашта.

Цун программа оттаяьй, социалистически паччахьалкхенна промышленности юртбоахамеи планаца шербарна эша гIулакхаш харна, нах баха цIенош, больницаш, школаш кинотеатраш, столовеш, магазинаш, тIонаькъаш а машиннаькъаш а, иштта советски наьха материальни а культуран — вахара а хьалаш диках тоадарна мел эша кхы гIулакхаш дарна бахача наьха лоархIам бар эшарца.

Цунах латт социалистически мехкашкеи капиталистически мехкашкеи баха нах лоархIаш дIаязбара переписага диллача йола ший овлангара эргало, нах лоархIаш дIаязбеш монополеша наьха вахара хьал айдарна а доацаш шоай пайдаш айдара гIулакх лерхI.

Нохч-ГIалгIай республике баха нах дIаязбар чакхдаькхарна хьа а леха Іомаве веза ши эзар счетчики инструктор-контролери.

Нах дIаязбеча ханна счетчикаш шоай балхашкара мукъабоахаргба 18 дийнахь царна доагIа алаий а долаш кхы тIа 200 сом а луш, хIаьта инструкторашт контролерашт 29 дийнахь балхах мукъабоахаргба кхы тIа 300 сом а луш.

Нах лоархIаш дIаязбеча даькъа лоацараш къоастабари уж чIоагIбари деррига 1958 шера сентябрь бетта денз ноябрь беттага кхаччалца, институтийн техникумийн хьехархой, студенташ, предприятейн советски учрежденейн болхлой, гIулакхера нах, совхозийн РТС-н болхлой, колхозхой цу гIулакха къоастабеш.

Баха нах лоархIаш дIаязбар массайолча моттигашка чакхдоакхкхаргда 8 дийнахь 1959 шера 15-ча январе денз 22-ча январага кхаччалца. Цу ханна республикан городийн юртийн деррига нах бахача чакхбаргба счетчикаш, хIара сагага хаттараш деш гражданаша тинна жопаш переписко листаш тIа дIа а яздергда.

Переписной листа хаттараш лаьрхIа да: — сега ха, дезал болаш ва, вац, къамах малав, наьна мотт малагIа ба, мел дийшаь ва, мача болх беш а малагIа болх беш ва а харна, цун массаза ваха моттиг а ханна ваха моттиг а хара, малагIа пачхьалкхен гражданин ва харна.

Перепись чакхъялар хургда, цу лоархIамерча гIулакха бахача наха лоархIам барга хьажжа, переписной листа хаттарашта бакъахьа жопаш телларга хьажжа а переписа деррига нах чулацарга а хьажжа.

Баха нах бизза, бIаь процент перепись еча хана чулацарна а хIара хаттар даьчунгара нийса жопаш хилийтарна а вай республике хIанзехьа а болх беш я переписа новкъостленна йола 240 комисси, царна юкъе 860 саг а волаш. Цу комиссешта хьалхашка латта лоархIаме дола гIулакх да, хIара сагага перепись яра порядок а декхараш а хайтар, из гIулакх чакхдаькхкхаза даргдоацилга а, бахача наха санна паччахьалкхенна а хьапт долаш из гIулакх хилар кхетадар.

Л. ПУЩИН,

Доазол дехьарча доттагIашцара переписка

«Дукха деза тха новкъостий! Шуца доттагIал тоха, переписка лелае чIоагIа безам бар тха. Тхо тешаш да оаш тхоца айхха доттагIал дертхиларах, кастта шун Iалальмате дикача кагирхошца вахар, опыт, дешар вай вIаши довзийтарг хиларах», яхаш яздальар Чехословацки Республикан Игдавски экономически техникума студенташа Грозненски статистически техникума студенташка. Иштта дIайолаелар грозненскии чехословацкии студенташта юкъера доттагIлен, саквердаме переписка. Город Игдавера эггара хьалхагIа письмо кхьаьчар студентага Дошукаев Вахидага. Цунга яздора Котехова Ярослава яхачо:

«Массехк ди хьалхагIа хьогара доттагIлен письмо кхьаьчар тха классага. Учительницо классе тхона Іо а дийша, сога хьаьлар из письмо, аз хьога юха письмо а яздердолаш, хьоца переписка а лелаергйолаш. Хьамсара, гаьнара доттагIа Вахид! Котехова Ярослава я са цIи. Экономически техникума шоллагIча классе дешаш я со. Соца цхьана дешаш йиша а я са Вера яхаш. Шола яь я тхо шиъ. Са да гIулакхера саг ва, нана заводе болх беш я. «Щеча Эскара» майдане я тха техникум. Тха классе 33 йиIиги 6 кIаьнки ва, чIоагIа доттагIал долаш дах тхо. Оаха Іомаду чехийн эрсийн метташ, математика, физика, хими, географи, истори, технологи, бухгалтерски учет, стенографи. Техникума общественни вахара юкъе дика дакъа лоац аз, кагирхой чешски союза председателал хержай со. Аз а са йицнас а дика деш оаха. Со чIоагIа гIадъяха я са Даьхен доазол арахьа вахаш, соца переписка лелае безам болаш доттагIа хиларах. Чехословацкии Советскии доттагIал санна чIоагIа вай шинне переписка хургхиларах тешаш я со. Хьа доттагIа Ярослава».

Дукха ха ялалехьа ший фотокарточка чу а делла письмо дIахьийтар Вахида Ярославага. Вахида даьтанальнага, гартарча нахага, техникумерча доттагIашка моаршал а дайташ письмо яздир Ярославас. Иштта дIадоладелар советскии чехословацкии кагийрхошта юкъера доттагIал.

Чехословакерча кагийрхошца хинна ца Іеш, кхыча мехкашкарча кагийрхошца а доттагIал леладу вай республикан кагирхоша.

Массехк шу да города Грознен 21-ча школен ученица Карасева Людас Цао Чунь-Мей яхача китайски ученицаца переписка лелаю. Китайски Халкъа Республикерча Куньмин яхача городе яхаш я из. Китайски доттагIчо советски школьницага язду ший яхарах, дешарах, дезалах, ший новкъостех. Цу школен дешархоша китайски берашца переписка лелаю, хIанз. СовгIаташ, альбомаш, фотографеш, плакаташ, дешара отличникий портреташ вIаши дIа-юха кхухьийт цар.

Китаерча Лю Синь-Мин яхача зIамигача доттагIчунгара шийга письмо деча чIоагIа декхарийла ваха хьайзар 22-ча школен 6-ча классе деша вагIа Майоров Миша. Китайски меттала яздаь дар письмо. Кастта шоллагIа а кхоалагIа а письмо дера. Доахъазала санна, цу хана Грозне нефтепереработывающи заводашка практике ухача китайски новкъостех саг вацар. Кхы уж письмо шоаш деша саг а ца кораваь, Москверча бераштен кхе летаьча кагирхоштен йолча радиовещанен керттерча редакце дахьийтар Мишас письмо. Цигара письмон перевод ейтар цунна.

«Моаршал дайт аз хьога дукха веза доттагIа Миша! Дешарца Іа толамаш дахар а лов сона. Тахан тха отряд зоологически парке йода. Бассейна кIоаг боаккхаргба оаха цига. Из тха общественни болх ба. Из болх беш чIоагIа пайданера гIулаьх а керда хIама а Іомаду оаха. Масала кабуц ата а боамби гулбе а Іомаделар тхо. Эстафетана кийчлуш да тхо хIанз. Цхьа группа город Ланьчжоу гIоргья. Хуанхэ яхача хин дехьа даьннад тхо. Дешара гIулаьх хьай дика лел яхаш язду Іа. Хьох хьог со. Са дIайха моаршал да хьога, города Грознен берашка доттагIлен моаршал дIа а ле», яхаш яздора цунга кердача доттагIчо.

Машиннаькъа № 6 йолча школерча дешархой йоккхача группо переписка лелаю Германски Демократически Республикан а Болгарен Халкъа Республикан а школьникашца.

Цкъа Ростокера письмо дера цу школен ийслагIча классе деша багIача дешархошка. Школьни линейка тIа Кучкаев Рафика Іодийшар немций меттала яздаь письмо, хIаьта эрсий меттала перевод йир Погосян Любас.

«Шун адрес деннадар тхона советски цхьан салтечо. Цу адресах шуга письмо яздир оаха, шуца доттагIал тоха дага долаш. Тха классе 39 дешархо ва. ПхелагIа шу да оаха эрсий мотт Іомабу. Германски Демократически Республике эггара дикагIа йола школа я тха яр, массийола тайна кружокаш я тха: спортивни, шахматни, математически. Шоай даьхенах, шоай школах язде тхога. Оаш мишта деш, шо мишта дах, мукъа йоаккхача хана оаш фу ду хар ловра тхона. Оаш тхога немций меттала язде, оаха шуга эрсий меттала яздерца. «А» яхача йислагIча классо тIадилларах письмо яздаь Иршер Христианаси Шмидт Мартинеи», яхаш яздора шоай письмо тIа немций бераша.

Бераша хьалхагIа цхьа письмо дахьийтар Ростокински школе дерриганеша а юкъарал яздаь, хIаьта цул тIехьагIа хIаране ше язде доладир немецки доттагIашка письмош.

Цу школен ворхIлагIча классерча дешархоша саквердаме переписка лелаю Болгарерча берашца. Цу перепискех язъяь статья яр «Народна младеж» яхача Болгарен кагирхой Центральни газета тIа.

Шоай письмош тIа дукха хIаманш язду Грознерча дешархоша. Цар язду шоай город мишта тоалу, хьалъеш латтача школех, культурно-просветительни учрежденех, шоай даьшаноэноша, вежараша, йижараша доахача къахьегама толамех, иштта кхыдарех а.

С. ВОРОНИН.

Укх денношка чуийца баргба ялат

Сунженски района XX партсъезда цIерах йола колхоз, районе дIахьагIа кийчъеннаяр укх шерара ялат чуэца. Шоай ханнахьа, ялат чуэца доладалехьа тоаяь кийчийр 12 комбайн, 8 жатка, 18 гусенични а чархаш йола а трактор. Цул совгIа, Кубански юртбоахаман къахьегамхоша санна жаткаш комбайнаш кийчийр Іодийжаь ялат мангалашта дукьала урауттаду шоашш, из дикагIа хьакха шолха мангалаш а дехка.

23 июне йолаелар колхоз мукх хьакха. Дикеи ца бойташ чуийцаб 683 гектара тIара мукх. Цунах 600 гектар раздельни способах хьекхаб. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 18—20 центнер ялат даьннад.

Гурахьа дIадийнача 2364 гектар кIих чуийца даьннад 1021 гектар, царех 705 гектар раздельни способах хьекхад. Раздельни способах ялат чуэцар дуккха а пайданегIа хилар цIаьхха а гучадаьлар цу колхоза балхах. Цу способах хьекхаьча кIин хIара гектара тIара 22 центнер ялат доал, вешта хьекхаьча мотт-гера 18,7 центнер мара да доалача. Паччахьалкхенна ялат дIадалара план (хьажкIаш йоацаш), кхоачашъяьй колхозо. ДIаденнад 16650 центнер ялат, хIаьта дIахо дIалуш а латт.

8—10 балха дийнахьа деррига а ялат чуэца, аьнна районе механизатораша баь хинна лоархIам тIехьабаьккхаб хIанз латтача йоачанои михо чIоагIа Іодуждаь ялат килорон. ХIаьта а, сихен дикеи ялат чуэцаш дуккха механизатораш ба колхозе. Царех ва комбайнер Никонов Г. И. Цо РСМ-8 яхача комбайнаца балха пхе дийнахьа чуийцад 103 гектар кIа (хIара дийнахьа 20,5 гектар, нормах 13 гектар йоагIача), цу кхай тIара даьккхад 1835 центнер ялат. Иззамоча комбайна тIа болх беча Трушкин Ивана 5 дийнахьа 105 гектара тIара ялат чуийцад (21 гектар дийнахьа) 1950 центнер ялат а оардаш, Болотов Ивана 100 гектар чуийцай дийнахьа 20 гектар а хьокхаш, цу тIара хьадаьннад 1790 центнер ялат.

ХIанз латта ца Іалальмате бехкхкаме йолга ховш болх бу машинисто Чечелев Иванен трактористе Ефремовси. Цар хьекхаьд шоашкарча радовой жаткаца 5 дийнахьа 154 гектар ялат (нормах 14 гектар йоагIача, хIара дийнахьа 31 гектар). Шоашкарча агрегатаца цу хана чухь 150 гектар ялат хьекхаьд жаткан машиниста Лобанов Викторен тракториста Лунев Василен. Дуккха ба иштта дикеи хьаьналеи къахьегаш болхлой. Царна дика йовз ялат сихатIа чуэцаро луш йола паргIато.

ХIанз укх сахьате деррига а механизмашн юртбоахаман машинашна дика тоаеннен болх е кийчеи я. Йоачан дIаайенна 2—3 ли далалехьа ялат чуийца яргъя колхоза коллектив.

ЯСИНЕЦКАЯ Л. П.

Сунженски райисполкома юртбоахаман инспекце начальник.

Нефтяной института студенташ практикера цIабаьхкаб

Нефтяной института 4 курсера геологашн геофизикашн кхаь кIиран Черноречье учебни практике хилар. Практика дика чакхъыьлар. Студенташа аппаратура а, хIаьта нефта тохкамаш дара методаш а Іомайир. Практикас дикка чIоагIдир студенташа теоретически дийшар.

А. МАЛЬСАГОВ,
нефтяной института студент.

Наьсарен юкъерча школан юннатий балха опыт

Ховш ма дий къахьегамо школьни коллективи кхотаярал совгIа, берий оамалаш тоаелга: чIоагIлу доттагIал, тоалу дисциплина.

Сай статьяца лоацца ювца безам ба са Наьсарен юкъерча школан юннатий балха опыт. Къонача натуралисташа болх бе къоастаяьр школера учебно-опытни участок яр. Цул совгIа юннаташа тIаийцар школан территори гаьнаш а егIа хозъе аьнна.

Школера учебно-опытни участок 1,3 гектар яр. Цу лаьттан тIа дIайийна яр хьажкIа, тайп-тайпара овощаш, егIаяр декоративни гаьнаш. Биьстан балхаш дир V, VII классий дешархошца юртбоахаман практикаш йола шоай планови занятеш йолча хана. Цхьабакъда, керттера балхаш хIара денна занятеш йистеяьнначул тIехьагIа участке къахьегаш хиннача юннаташа дир.

Юннатий тайп-тайпарча юртбоахаман культурай сорташта тохкамаш а дир оаха. Кхаь сортах йола помидораш коартоли дIа а йийна, царга хьийжар тхо. ХIаьта укх темаех опыташ а оттайир оаха: «Нежинский» яхача сортах йола нарсаш хьалхен тIехьеи дIаеро уж хьувкъарна малагIа Іоттъам бу»; «Фу кхача эш хьажкIашта»; «ЦхьоалагIча сортах йола кабуц шозза дIаеро фу пайда лу».

Опыташа хьахьекхачоах лаьттан-перегнойни кхабилгашка дикагIа хьалгIайоал рассада. Дешархой шоаш Іомабелар кхабилгаш хьае. Цу гIулакха оаха вIашагIтохар 2 дакъа кхашкара лаьтта, 3 дакъа перегной, 1 дакъа доахан кхо, кIеззига дахчан йокъ. Иштта кийчъяь кхабилгаш кхона тIа гIолла хьаьрцача лаьттан тIа пхьан рама кIал 200 йолаш парника чу оттайора. Цу кхабилгашка дIаегIа рассада сиха дегIайоагIар.

Оаха моллагIа цхьа культура дIа ца ювш лаьттан чIегилг йитанзар участке.

Участке дIайийна хIамаш хьалтIаяла йола ма еллинтехьа а, дешархой дог айделар, хIана аьлча цар кулгаша дIайийна, хIамаш яр уж, цу ялата даьй а уж бар. Дешархоша шоаш дIайийна хIамаш йовр кхераш, царна дикагIа гIулаьх де а болабелар, царна гонахьа карт езилга теркал а дир.

Школан территоре гаьнаш йогIарна шоашта саженцаш эшартйолга а ховш, бераша дIаегIар саженцей питомник а. Саженцашта бераша дика гIулаьх лу уж дIаегIача деношка денз. Гурахьа питомника чура хьа а яьха, эшшача дIайогIа шортта гаьнаш хургья тха школе.

Бераша болх шишша цхьана волаш бу. Иштта аьттув боллашагIа хетт царна къахьега. Цхьана болх беча шин юннатах звено лоархI оаха. Звенон болх дикеи вон хилар къаст баьча балха дикалга хьажжа. Ше-ше хьалхаяла гIерташ звеноша шоайла яхь лелаю. ДикагIа къахьийгачарна школан дирекцес премеш тийлар. Царех ба Гиреев Назир-Махьмад, Шамсудинова Рая, Пархоменко В. кхыбараш.

Юртбоахаман тайп-тайпара балхаш дар дешархошта чIоагIа пайдане дIа биологех шоаш Іомадаьр диплац, вахар дикагIа а довз. ХIаьта из керттерадар да.

ТИБИЛОВА Агнесса Алихановна,
Наьсарен юкъерча школан юртбоахама практикума хьехархо.

Бахача наха дуккхагIа квартираш ялара тIехьа

Партеси правительствоси гIишлонашъераша хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара духьа а, Грозни йилла 140 шу дизари Грозне 100 дийнахьа тIом лаьтта 40 шу дизари дикача балха хьокхамашца белгалдаккхара духьа а къовсам оттабаьча 12-ча треста гIишлонашъеча 4-ча управленен коллективо укх шера хьалхарча ах шера план 105 процент кхоачашйир. Иштта, кахьегама овсарал 15 процент лакхъийр гIишлонашъийра балхах шийх дIабода мах 5,2 процент лохбир.

Укх шера хьалхарча ах шера хьалъяь 72 квартира еннай коллективо грозненски нефтяникашта. 3 эзар квадратни метр гарга моттиг я из. Иштта леладу коллективо служебни гIишлонаш елга а.

Управленен участкашта юкъе яьржача социалистически яхье котъялар: № 2 йолча гIишлонашъеча участкани (ваккхагIа йола прораб Штефан Федор Николаевич), № 7 йолча гIишлонашъеча участкани (воккхагIа вола прораб Келлер Владимир), коллективаш. Бригадашта юкъерча яхье котъялар плотникий бригада, Титов Николай Минаев Никифори керте бола каменщикий бригадаш, Самойленко Михаили Серов Александри керте бола штукатурий бригадаш. Царех хIара бригадо масса йолча хана 165—180 процент кхоачашъю план.

Иштта дика къахьегаш я А. Ткъченкога хьалхле йола малярий бригада а. Цо 195 процент кхоачашъяьй ах шера план. Лаьттанца болх беча Шишкин Ефима 221 процент кхоачашъяьй ах шера йола план. Шербинская Надяи Албикъханова Розеи керте латтача болхлой бригадаша 126 процент кхоачашьяьй ялх бетта план.

Хьалхарча ах шера баьчул дукхагIа болх бе лаьрхIад 4-ча гIишлонашъеча управленен коллективо.

Я. М. ГАЛКИН,
12-ча треста, 4-ча гIишлонашъеча управленен планови отдела начальник.

ФЕЛЬЕТОН

„Дика дог долаш саг ва“

— Науре воагIар хьатIаха, — аьнна цIогIа техар № ГЗ 86-34 йолча автобуса тIарча шофера Александр Барковс 7 июле, дийнахьа 11 сахьат доаллаш. Бакъда, Науре баха безараш, дукхагIа хилар автобуса чу йолча моттигел — цу чу 26 моттиг мара яц, хIаьта ваха вазараш 30-нел совгIа саг ва.

— Шофер, оаха фу дерд-хьогI хIанз? Моттиг еце а оаха бизза мах а луриг ма бар хьона, сихха Науре а Калиновске а кхачадезар тха, — аьнна дехар дир билеташ доацача пассажираша.

— Оаха фу дерца, яхар фуд? ХьатIахоншарца-кх. Готта яле а тарлурца вай. Шо санна «кIалбисача» наха кIезига даьдац аз «новкъостал».

Цкъарча юхьига «дог дика долаш саг» хеталу Барковс. Саггота шоай гIулакха баха безача наха-м хIаьтавета а хет цо дечох доккха гIулаьх. Цхьабакъда цхьаьккхане уйла яц цо — шийна совнагIа шай-кай якхар духьа, гIулакха болхаш бола нах, хIара юрта автобус сеца а еш ше тIехьа бахар дагадагIац. Иштта шийна йолча гIойленна, кхача безача ханал цхьа сахьат тIехьа а ваьнна, вена Науре кхьаьчар вай «дика дог долаш саг ва» яхар.

Чехкка чайне дIачуваха хIама а кхаьлла, кхо сахьат дала цхийтта минут эшаш Наурера юхавийрзар из.

Тхьовра Грозне хинна сурт эттар шофера хьалхашка Наурера юха верза вийзача а. Бакъда укхаза дукхагIа хилар «дика дог долча саг», дегIала баха безам бараш.

иззача бокъонах а маьхах а шоашта билеташ а нийца паргIатта Грозне баха безам болаш хинна пассажираш цецбаьннача багIийсар Барков «ший» автобуса билет доацараш тIахоншабе волавелча.

ХIаранегара «шийна доагIар» хьа а эцаш, балеташ доаца нах автобуса чу хьалчу тетташ вар вай новкъост.

Іоха моттиг ца хилча мича бахьа воал хьо ераш, аьнна чурча пассажираша шийта хьаттача. — Шоашта кте хетар цавоагIаш Іе а мегаргва шоана! — йоах цо башха цу къамаьла шек а воацаш.

Фу хьал хургда мотт, шоана, пассажирашка 26 сага мара моттиг йоацача автобуса чу доагача аххан дIайхача дийнахьа 44 саг чухоавича?

— Вай водитель башха пассажирех эхьхеташи законех бехк хеташ ва мотташ ваш со, — йоах «Красное Знамя» яхача колхозерча А. С. Дегтяревс, — цхьаккха Іаьдалгахьара тIахьожам а боацаш цо доаккхар миссел ахча-м профессоро а доаккхий-хьогI?

Эхь доадаь шоферо киса цехкаш дола ахча паччахьалкхен киса а даха кхалкъа боахам тоабарга гIоргдола а пассажирашка паргIатта лела йиш хургйола я никъ лаха хьажача мегаргвар № 1 АТК начальник вола н. Гназенберг.

Грозненен Науран юкъерча бувзама тоъал я хIанз цига лелаш йола автобусаш. Бакъда цу шин пунктанна юкъе ядача юрташкара пассажираш хьатIаккхийтача гаьнна кхоачамбац цар.

ЗIамагIча автобусашта меттел йоккхагIа яраш а хьожаьяь, Грозненен Науран юкъерча пункташкара тIахьушача нахага билеташ доккхарна кондуктор оттавича а мегаргвар.

Ал. ЗОРКИЙ.

Горпромкомбинато шоллагIча квартала план тIехкхоачашъяьй

Грозне я тайп-тайпара хIамаш тегаш йола промкомбинат. Из комбинат я кердача дикача техникаца кийчъяь, мастерий атта хIама тега йиш йолаш. Деррига уж гIулаькхаш дика тоадаь хиларга хьажжа, хIара бет-бетта комбинато ший план тIехкхоачашъю. Цу комбинате я маIача наха а, кхалнаха а, берашта а тайп-тайпара барзкъаш тегаш № 1 йола модай ателье (нач. нов. Ляндрес Александр). Цигарча мастераша хьадаь барзкъаш дика хул масса хана. 1958 шу доладеллча денз еррига комбинате балха хьалха латт из ателье. ШоллагIча квартала план кхоачашъяьй цу ателье—валовой 113 проценти, товарни 115 проценти. ЩIаькха а сийлен доска тIара Іоаьхаш барзкъаш тегача мастерий н.н. Олейник Николаен, Эпендиева Азайи, Балаянц Арсенен тайпан цIераш. Цар хIара бетта 150—250 процент кхоачашъю шоай нормаш.

Иштта комбинате дика лоархIаш шоай болх хIара бетта тIехдика лелабеш я массовой хIамаш тега нов. Алмазов Іаьла начальник вола цех. Цу цехерча болхлоша а кхоачашъяьй шоллагIча квартала план валовой продукцен 140 проценти, товарни продукцен 130 проценти, тегаш йола хIамаш дика а тег. Цехе барзкъаш дика тегарах а шоай план хIара бетта кхоачашъярах а комбинате цIи хезъ ба мастераш н.н. Мальсагова Хьава, Давлеттукаева Марина, Капустьян Валентина, иштта кхыбараш а. Цар а хIара бетта шоай нормаш 150—250 процент кхоачашъю. ХIанз июль бетта комбинатерча берригача болхлоша Грозни йилла 140 шу далара а ВIаь дийнахьа лаьттача тIемай 40 шу далара а сийна кхы а лакхара декхараш тIаийцад.

Дика оттабаь ба комбинате политико-массовой болх. Партийни организаце хьалхле лелаеш хан-ханнахьа арадувлаш кхоъ пенгазет, къахьегама листовкаш а, сийлен а хьокхамий а доскаш да, деша керда газеташ а журналаш а да красни уголоке. Кастта-кастта коммунисташа а комбината специалисташа а болхлоша юкъе еш цига тайп-тайпарча темаех лекцеш. Берригa болх комбинатерча специалисташа дика вIашагIделладац овощаш мишта я хьожаш поставщикагара хьаэцилга, транспортировка елга, овощай ассортимент шеръелга.

Грознерча мах беча организацешка овощеш дIачутелача совхозий, колхозий кулгалхоша, мах беча организацей кулгалхоша дукхагIа уйла тIаяхийта еза овощеш дикагIа, стандартах йолаш яраш мара йохкаргйоцаш.

М. МУСАЕВ.

Ах шера план кхоачашъяьй

XX-ча съезда исторически соцамаш кхоачашдарна дика дакъа лоацаш я «Чечингстрой» треста Автотранспортни конторан коллектив. Цар керттера декхараш да гIишлонаш еча моттигашка материалаш дIакхахьар.

АТК коллективо гIишлоний материалаш дIакхахьарна йола ах шера план 102.3 процент кхоачашъяьй, вешта аьлча, планах 4 миллион тоннокилометр йоагIача 4 миллиони 92 эзари тоннокилометр яьй цар, хIаьта, июнь бетта план 120 процент кхоачашъяьй, 843.9 эзар тоннокилометр а еш.

Парка технически кийчон коэфициент планах 0.80 йоагIача 0.83 я, парках пайда эцара коэфициент ах шера 0.61 я. АТК коллективага уж толамаш доахаденнад болхлоша—шоферашеи ремонтникашеи партийни организацен хьалхленца дика овсарал йолаш болх барах. Дикача балхаца белгалбаьнна ба коммунисташ бола шофераш н.н. Меньшуков, Дауев, Коваленко, комсомольцаш н.н. Холявко, Арсамерзоев, кхыбараш.

Ах шера йола план дика чакхъяьнначул тIехьагIа хIанз, коллектива хьалхашка доккха декхараш латт — 4,2 миллион тоннокилометр ен, парка пайда эцара коэфициент 0,68 хилийтеи, хIаьта наькъашка хулаш дола зулламаш кIезигагIа хилийтеи.

ШКИНЕВ К,
«Чечингстрой» треста АТК керттера инженер.

АргIан бюллетень

Нохч-ГIалгIай АССР-а юрта боахаман Министерствос арахийцай аргIан бюллетень.

Республикерча болхозашеи совхозашеи укх шера 25-ча июне тIа кхаччалца йолча хана ялат чуэцарах даьха толамаш дувц бюллетене тIа.

Бюллетена тIа белгалбаьха ба ялат чуэцаш хьалхале лелаеш бола трактористашеи комбайнерашеи кхыбараш а. Царна юкъе ба комбайнераш Неберикутья Г. П. (Каргалински района «Красный Пахарь» яха колхоз), Филиппов А. А., Гудермесски совхоза тракторист Дашаев Султан.

«Центроев Мурата цIе байракх еннай» аьнна йолча статья тIа дувц, навесной жатка тIа машинист волча цо шин смена балха боарамаш кхоачашде декхараш тIаэцар. Ший декхараш кхоачашду цо. 24-ча июне 15 гектара тIара муких хьакхаб цо, из боарамал 1,5 совгIа хул. Из иштта дика болх беш хиларах дIаюха тела цIе байракх еннай цунна.

А. ИСАЕВ.

Беража салоIа моттигаш

Вай Коммунистически партеси Советски правительствоси йоккха йоахко ю берашка аьхки дикагIа салаIийтарна. Цу гIулакха хIара шера миллионаш соман ахча ух.

Укх шера гороно а «Красный молот» завода а детсадий деша аха ха йоаца 400 гарга бер дахад салаIа Іаьржача форда йисте. Дукха бераш да вай республикан юрташка а салоIаш. Юрташка Чишки, Серженьюрта, Подгорное кхычахьа а ца хаддаш екаш я дегаш гIоздаьннача берий оаззаш. Аьхки цар дика са а лоIарида, унахцIено чIоагI а ергья, хIаьта гурахьа майрра деша даха йиш йолаш низ а боргба царга.

Теркам ца беш бисабац городе юхе бисаь дешархой а. Укхаза царна города доккхийча цIеной коашка хьайийлай пионерски лагераш. Цу лагерашка берашта тайп-тайпара сакъердаме ловзараш, экскурсеш кхыйола мероприятеш а хул.

Итт шу совгIа ха яьннай Ленински райисполкомо Кирова цIерах йолча культурани салоIамеи парке зелени театра кхоллама кIал унахцIенон площадка хьа а елаш лелаю. Укх шера укхаза салоIаш 150 совгIа бер да. Царна дийнахьа кхоза даа хIама а тел, царна лаьрхIа библиотека а, лувча бассейн а я. Бераш чIоагIа даьза да цу гIулакхашта.

Р. Г. АРАКЕЛОВ,
Ленински района унахцIенон площадкан директор.

Тикашка йохка овощаш стандартни яц

Кердача овощешта йолча технически условеша дIадех овощаш ботанически сорта тара хила езилга: керда, нийттIа йоацаш, бIарчча, маьлхара яханза, цхьан тайпара. Цу тайпара яц Грозненски горпищеторга тикашка йохкаш йола овощаш.

Масала, горпищеторга № 103 йолча овощий тика чу 7 июле бохкаш маьлхара баха. 5—10 процент лаьтта юкъе дола хохкаш, стандартах йоацца свекла, листаш Іаьжагіа енна, бIеха, нийттIа кабуц яр.

Цу тайпара стандартах йоацца овощаш йохк № 142 йолча тика чу (завмаг. н. Каспаров), № 25, 15 йолча тикашка, центральни базара ларежашка.

Овощий ассортиментах овощаш йохкача 40 предприятешка йохкаш кабуц, морковь, свекла мара яц. Бохкаш хилац сьмарсаьхх, керда нарсаш, хьалха кхача фрукташ, ягодаш, помидораш, коартолаш.

Уж деррига кхоачамбоацараш дика ховш ба горпищеторга кулгалхой, цхьабакъда из хьал тоадарна де дезар дац.

Мах беча организацеша хIанз а вIашагIделладац овощаш мишта я хьожаш поставщикагара хьаэцилга, транспортировка елга, овощай ассортимент шеръелга.

Грознерча мах беча организацешка овощеш дIачутелача совхозий, колхозий кулгалхоша, мах беча организацей кулгалхоша дукхагIа уйла тIаяхийта еза овощеш дикагIа, стандартах йолаш яраш мара йохкаргйоцаш.

М. МУСАЕВ.

Хьалха латта гIишлоний управлени

Нохч-ГIалгIай республике лоархIамегIа ярех цхьа участок я гIишлошъер. Цу гIулакха боккха лоархIам беш ба вай партес, гарггарча 10—12 шера наха чубаха цIеношш ца тоар дIадаккха аьнна баь соцам. Доккха декхар тIадож вай республикан гIишлошъеча организацешта а из соцам кхоачашбеш.

Ший декхар довзаш наха чубаха дукхагIа квартираш ялареи къовсам лоаттабеш я Грозненски 12-ча стройтреста № 3 йола гIишлони-монтажни управлени.

Тайп-тайпара профессеш йола эрсий, украинцаш, эрмалой, молдаванаш, нохчий, гIалгIай, иштта кхыча къамех нах ба управлене къахьегаш. Цар кулгаш да наха чубаха цIеношш культуран-вахара а промышленни а объекташ хьалъераш.

Укх деношка бIаьш болча болхлошта инженерно - технически болхлошта юкъе шерра яхь яьржай Грозни йилла 140 шуи, Грозне бIаь дийнахьа тIом лаьтта 40 шуи дизарга а, гIишлошъери ди хьа тIа кхачарга а сийленца бахарна. Къахьегамхоша уж деношш дездергда 10—11 августе.

Дог гIоздаьнача коллективо тIаийцад лакхара декхараш: ворхI бетта йола план йиллача ханал 10 ди хьалха, 20 июле кхоачашъе, ворхI эзари шиъ бIаьи квадратни метр чубаха цIеношш наха дала, Карабулак—Грозни яхача газопроводах 20 километр трубаш яхка, денгара-денга болх сихбеш дIабахьа.

Цу коллективо укх шера хьалхарча 6 бетта йола гIишлоний-монтажни задани 112 проценти наха чуIе цIеношш хьалдар 109 проценти кхоачашъяьй, хIаьта, цу 6 бетта баь пайда цхьа миллиони 32 эзар сомн хиннаб. Балха планаш тIекхоачашъярах из коллектив республикан сийлен доска тIа яьхай хIара бетта. 12-ча треста дIа-юха тела ЦIе байракх лелаеш я кхоалагIча управленен коллектив.

Массехк бетта ца хаддаш хьалха латташ хьайоагIа коммунист Голодюк Александр Фёдорович керте латта прорабски участок. Цу участкерча, болхлоша укх шера хьалъяьй промысланна эша гIишлош Карабулакерча болхлошта чубаха цIеношш.

Дика совгIат эцарца Грозненрча мехкадаьттан института студенташа укх шера. Укх деношка хьалъяьй йоалаш я ялх бIаь студент чувахаргвола общежити.

Коллективе юкъе дикагIа лоархIаш я Юркевича, Типцова, Шипанова, Ахмадова, Яхьяева, Алимова, иштта кхы барий бригадаш. Цу бригадаша хIара бетта180—200 процент кхоачашъю шоай нормаш.

Донецки шахтера Мамайс баь кхайкам хьаллоацаш хIара дийнахьа шоай балха задани 220—250 процент кхоачашъеш бIаьш болхлой ба гIишлошъеча. Сий долаш къахьегаш ба производстве гIишлонаш яра специалисташ нохчийн-гIалгIийн. Гадоборшев Берснакъа, Ахмадов Ваха, Назаров Мурали, Бачаев Адам, сварщик Музаев. Шоай балха нормаш 150—200 процент кхоачашъю цар.

Кхы а дикагIа хургдар ,цу предприятен толамаш балха новкъа дараш сихагIа дIадаха вIаштIехьа доаларе. Эггара хьалха белгалдаккха деза стройкашка материалаш хьатIаозар, эша оатхалаш Іалапъяр, механизмаш, автотранспорт хилийтар боаккхача лоархIаме гIулаьх долга. Ший ханнахьа из кхоачаш ца дарах хьабе болха боацаш болхлой бусаш моттигаш хиннай. ХIаьта даь даьнна цIеношш «Спецмонтажуправленен» болх вIаштIехьа ца хиларца дIадала торо йоацаш хул.

М. ЦУРОВ.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цIераха кинотеатр.
Йоккха зал — «Идиот».
Долалу: 10, 12.25, 2.50, 5.15, 7.40, 10.05.
ЗIамига зал № 1 — «Идиот».
Долалу: 9, 11.25,, 1.50, 4.15, 6.40, 9.05.
ЗIамига зал № 2 — «Хьада кулг, са вахар.
Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.
ЗIамига зал № 3 — «Идиот».
Долалу: 9.15, 11.40, 2.05, 4.30, 6.55, 9.20;

«Родина» кинотеатр.
Іан зал — берий художественни фильм «Степан Кольчугин».
Долалу: 8.30.
Шераэкранийола фильм «Барайгталагіа шу».
Долалу: 8.30, 10.45, 1, 3.15, 5.30, 7.45, 10.
Ахкан зал — «Идиот».
Долалу: сарийна 8.30.

Сберегательни кассашка Іодиллача ахчаша гIо ду СССР-а халкъа боахам дIахо а дегIабоалабарна.

Ахча сберегательни кассе леладе

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01240. Типография им 11 августа 1016 года. проспект Революции 30/3. Заказ № 4233